

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2009:41
ISSN 1654-0247

Queer manga och manhwa på folkbibliotek

LENA ANDERSSON
MIKAEL WILANDER

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

svensk titel	Queer manga och manhwa på folkbibliotek
English title	Queer manga and manhwa in public libraries
upphov	Lena Andersson <lenaanderssonsepost@gmail.com> Mikael Wilander <mickewilandersepost@gmail.com>
kollegium	2 – kunskapsorganisation
färdigställd	2009
handledare	Mats Dahlström
abstract	We believed that knowledge organisation of manga and manhwa with homosexual (including lesbian) themes might be a challenge for Swedish public libraries. One of the reasons for this is that these themes in manga and manhwa usually occur in genres not directed towards an LGBTQ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) audience. To see how Swedish public libraries treat such titles and why they treat them as they do, we examined a selection of public libraries, their collections, acquisitions, cataloguing and shelving of relevant titles. The theory used is mainly Grant Campbell's binarisms, subject access to LGBTQ literature and critical analysis of knowledge organisation. Three methods were utilised: online directory searches, a questionnaire and semi-structured interviews with librarians. We found a number of relevant titles. Among the selection criteria used, librarians mentioned acquisition requests and title reviews. Several libraries did not perform original cataloguing or did not use subject headings indicating homosexual themes. Some of the subject headings used to indicate such themes were manga terms, others were terms directed towards users seeking literature with homosexual themes. Shelving practices varied slightly, depending, among other things, on what librarians perceived to be the target audience. Some libraries displayed titles with homosexual themes during occasions such as pride festivals. Overall, the libraries we examined claimed not to give any special treatment to titles with homosexual themes. How much work the librarians put into facilitating searches for these titles varied by their personal interest and time available.
sammandrag	Vi trodde att kunskapsorganisation av manga och manhwa med homosexuella (inräknat lesbiska) teman kan vara en utmaning för svenska folkbibliotek. Ett av skälen till detta är att dessa teman i manga och manhwa vanligtvis finns i genrer som inte främst riktas till en hbtq-publik (homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera). För att se hur svenska folkbibliotek hanterar sådana titlar och varför de hanterar dem så, undersökte vi ett urval bibliotek, deras bestånd, inköp, katalogisering och hyllplacering av några relevanta titlar. Den teori vi använt oss av är främst Grant Campbells motsatspar, ämnesåtkomst av hbtq-litteratur och kritisk analys av kunskapsorganisation. Vi använde tre metoder: katalogsökningar, en enkät och halvstrukturerade intervjuer med bibliotekarierna. Vi fann ett antal titlar som passade in i sammanhanget. Några urvalskriterier som bibliotekarierna nämnde var inköpsförslag och recensioner. Flera bibliotek katalogiserade inte titlarna själva eller använde inte ämnesord som visade på homosexuella teman. Några ämnesord som visade på sådana teman utgjordes av mangatermer, andra var termer riktade till användare som söker litteratur med homosexuella teman. Hyllplacering varierade något, bland annat beroende på vad bibliotekarierna tyckte att målgruppen bestod av. En del bibliotek hade skyltat titlar med homosexuella teman vid tillfällen som pridefestivaler. I allmänhet menade de undersökta biblioteken att de inte behandlade titlar med homosexuella teman annorlunda. Hur mycket arbete bibliotekarierna lade ner på att göra det lättare att söka efter dessa titlar varierade med deras personliga intresse och hur mycket tid de hade till förfogande.
nyckelord	FOLKBIBLIOTEK · KUNSKAPSORGANISATION · HOMOSEXUALITET · TECKNADE SERIER · BESTÅND · MANGA · KATALOGISERING · HYLLPLACERING

Satt med Xe_{La}TeX.

Det här arbetet har begränsad upphovsrätt enligt licensen *Creative Commons by attribution share-alike* (cc-by-sa), version 3.0 <<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>. I korthet innebär det att du får använda, ändra på och sprida arbetet, så länge som upphov anges och alla här på baserade arbeten använder samma eller förenlig licens.

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Problemformulering	5
1.3	Syfte	5
1.4	Frågeställningar	5
1.5	Avgränsningar	6
2	Teoretisk bakgrund	7
2.1	Campbells motsatspar	7
2.2	Hbtq-litteratur och att finna den	8
2.3	Kunskapsorganisation och kritik	10
2.4	Annan liknande forskning	11
3	Metod	12
3.1	Urval av manna	12
3.2	Katalogundersökning	13
3.3	Enkätundersökning	14
3.4	Intervjuundersökning	16
3.5	Analysmetod	17
4	Resultat	19
4.1	Katalogsökningar	19
	Före intervjuer	19
	Efter intervjuer	20
4.2	Enkätundersökning	21
4.3	Intervjuundersökning	23
	Kort om informanterna	23
	Bestånd och inköp	23
	Klassificering och ämnesord	26
	Fysisk placering	27
4.4	Sammanfattning av resultaten	29
5	Analys och diskussion	30
5.1	Vilken GL/BL-manna finns och köps in?	30
	Bakomliggande perspektiv	30
	Recensionernas betydelse	30
	Urvalskriterier och beståndsmedvetenhet	31
5.2	Vilka beskrivningar får GL/BL-manna i katalogerna?	31
	Bakomliggande perspektiv	31
	Queera ämnesord	32

	Användarfokus och underkatalogisering	32
5.3	Var placeras GL/BL-manma?	33
	Bakomliggande perspektiv	33
	Typ av hyllplacering	34
	Sudda ut eller förstärka skillnader	34
5.4	Slutsatser	34
6	Sammanfattning	37
7	Källförteckning	39
	Bilagor	xlii
A	Manmatitlar	xlii
B	Titelurval	xliv
C	Enkät	xlvi

Tabeller

1	Exempel på titlar som har ämnesord med homosexuella teman	21
2	Lista över de manmatitlar vi fann vid katalogsökningarna	xliii
3	Det grova urvalet	xliv
4	Medhavda titlar till intervjuer	xlvi

1 Inledning

Då vi under magisterkursens inledande föreläsningar uppmuntrades att välja ett ämne som intresserade oss, som vi tyckte var roligt, låg kunskapsorganisation av tecknade serier från Östasien nära till hands. Vi har båda läst sådana serier sedan ett antal år tillbaka. Vi hade emellertid svårt att hitta ett problem som inte var alltför brett, tills vi kom på att de verk, bland alla dessa tecknade serier från Japan, Korea och så vidare, som har homosexuella teman kunde tänkas medföra en särskild problematik. Även dessa teman är något vi hade tidigare erfarenhet av. Mer om den särskilda problematiken vi tänkte på kommer i problemformuleringen, först lite bakgrund om dessa serier.

1.1 Bakgrund

Tecknade serier från Östasien har de senaste åren kommit att ta en allt större plats i västerländsk populärkultur. De onekligen mest kända av dessa kommer från Japan, men även titlar från Sydkorea och till viss del från kinesisktalande länder/områden finns nu översatta till framför allt engelska, tyska och flera romanska språk som franska och spanska.¹ Det format som vi är vana att se dessa serier i idag är något som uppstod i mitten av förra århundradet.²

Japanska serier kallas ofta för *manga*, koreanska för *manhwa* och kinesiska för *màn-huà*.³ Det är också vanligt att alla tre benämns som manga. Själva har vi valt att skapa en samlingsterm för att beteckna alla tre: *manma*. Detta för att få ett enkelt samlingsbegrepp som inte förleder läsaren att tro att de koreanska och kinesiska serierna är japanska. Ordet manga är det japanska ordet för tecknade serier, men betyder från början snarare ofrivillig teckning. Begreppet började användas under 1800-talets början av den japanske konstnären Hokusai, och de motsvarande orden på kinesiska och koreanska har samma ursprung. Hokusais och andra japanska konstnärers bilder inspirerade västerländska konstnärer, som i sin tur influerade de japanska tecknarna under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Innan tv blivit vanligt i Japan var tecknade serier ett billigt och lättillgängligt nöje, och detta medium utvecklades under senare hälften av 1900-talet till att beröra mycket skilda ämnen och genrer. Även i fråga om stil kan de skilja sig mycket åt sinsemellan.

I Japan på sjuttioalet ändrades seriebranschen rätt rejält. En grupp kvinnor började ta över skapandet av *shoujomanga* ”tecknade serier för flickor”. De skapade dessutom genren *shounenai* ”pojkkärlek”⁴, som många – däribland flera av skaparna själva – tolkat som en möjlighet för kvinnor att frigöra sin sexualitet.⁵ Detta syntes inte bara i serietidningsformatet utan även i kulturen i stort. Inom kort utvecklades andra uttryck från *shounenai* som i dag ofta går under beteckningen BL (kort för *boizurabu* ”boys’ love”), i västvärlden är även *yaoi* (se nedan) ett vanligt begrepp.

¹Vi har inte funnit några, för uppsatsen relevanta, titlar från Nordkorea eller kinesisktalande områden.

²För en något åldrad allmän genomgång av främst förlagdata se Lent (1995). För japanska serier se till exempel Ito (2005), för koreanska Welsh (2007) och för kinesiska Wong (2002).

³En minnesregel för de som inte vill blanda ihop orden: *manga-ganbatte*, ett japanskt hejaord; *manhwa-hwarangdo*, en koreansk kampsport; *mànhuà-Huà Guófēng*, en kinesisk politiker som efterträdde Máo.

⁴Denna term används i dessa sammanhang med betydelsen ”kärlek mellan (vackra, androgyna) pojkar”, men används i de allra flesta andra sammanhang med betydelsen ”(pedofil) attraktion gentemot unga pojkar”.

⁵Se exempelvis Ito (2002), McLelland (2000 b), Ogi (2003) och Welker (2006) för uppkomst av och kvinnlig frigörelse kopplad till *shounenaimanga*. En något mer personlig bild ges av Thorns (2005) intervju med Hagio Moto, en av de som bidrog till denna förändring inom seriebranschen.

För att förstå den ovan nämnda kvinnliga frigörelsen är det värt att påpeka att homosexualitet i mångt och mycket är något tabubelagt i stora delar av Östasien. Kvinnlig sexualitet har på många håll "inte existerat".⁶

Yuri "lilja", en term för "kärlek mellan flickor/kvinnor" (sprunget ur den japanska bögekulturen, där bögarna var "rosorna") kom i början på sjuttioalet och är i dag den term som oftast används i väst. Som motsvarighet till BL finns även GL (*gāruzurabu* "girls' love"). En annan vanlig term i väst är *shoujoai*, som av vissa används för att markera att innehållet är mindre explicit (romantik mer än erotik). Vi kommer att använda termen GL om manna med lesbiska teman och BL för manna som berör attraktion mellan killar.⁷

Av betydelse är också fenomenet *doujinshi*, manga som i typfallet är skapat av entusiaster som utgår från en publicerad historia och sprider sina verk i cirklar (mindre grupper). Det kan exempelvis röra sig om historier som inte hör till kanon, som att para ihop karaktärer från mer kända verk som *Naruto* eller böckerna om *Harry Potter*. Begreppet *yaoi* kommer från dessa sammanhang och är en förkortning av *yamanashi ochinashi iminashi*, vilket kan översättas som "ingen höjdpunkt, ingen poäng, ingen mening", manga där de manliga karaktärerna placeras i homosexuella relationer, på många sätt motsvarande "slash" i västerländsk *fanfiction*. I och med Comiket (comic market), en stor mässa för mangaentusiaster med besökare i halvmiljonklassen, har *doujinshi* blivit allt större. Även förlagen kommer dit för att göra direktreklam och hitta nya talanger. Tecknarkollektivet Clamp är ett exempel på välkända mangaskapare som börjat med *doujinshi* och senare upptäckts för publicering av större förlag. Det är inte heller ovanligt att välkända tecknare roar sig med att skapa *doujinshi* på fritiden.

I väst publicerades till en början GL främst av förlaget ALC (som föredrar termen *yuri*). Förutom att publicera serier organiserar ALC även *Yuricon*, ett konvent inriktat på manna med lesbiska teman. Sedan 2006 har dessutom nordamerikanska förlaget *Seven seas* en liten kollektion med GL. Franska mangaförlaget *Asuka* har en "Collection *yuri*" där bland annat flera verk av *Yamaji Ebine* ingår. Publicering av BL i väst var nästan lika ovanligt som för GL tills för bara några år sedan. Från 2004 började *Digital manga publishing (DMP)* och *Be beautiful* (en gren av *Central park media*) ge ut BL och snart hakade fler på. Det finns förstås också ett *Yaoicon*.

För vidare allmän information om manna, i synnerhet manga, se exempelvis *Thompson (2007)*, *Gravett (2004)* och *Schodt (1983 och 1996)*. Ett mer översiktligt verk med fokus på svensk utgivning är *Strömberg (2008)*⁸.

Inom biblioteks- och informationsvetenskap (B&I) har det gjorts studier om kunskapsorganisation och annan hantering av homosexuella teman i allmänhet och även om serie-romaner (inklusive manna) på bibliotek, men såvitt vi vet har just manna med homosexuella teman inte undersökts tidigare. Vi hoppas därför att denna uppsats kan fylla lite av det tomrummet och inspirera till fler studier på detta eller liknande områden.

⁶Om homosexualitet i Japan se *Chalmers (2001)*, *McLelland (2000 a)* samt nummer 12 (2006) av tidskriften *Intersections* med temat "Queer Japan", där bland andra *Taniguchi* tar upp lagsystemet och *Lunsing* serietidningar. Något om homosexualitet i de koreanska och kinesiska områdena finns att läsa i *Seo (2001)* respektive *Liu & Choi (2006)*.

⁷Notera att de termer som här är beskrivna inte är de enda som utvecklades och det finns varianter på koreanska och kinesiska, men då det mesta som utges på dessa språk med GL/BL-teman ursprungligen kommer från Japan, är de också de termer som kommit att brukas mest internationellt. Som antytts ovan används dessa termer oftast inom och riktade mot heterosexuella målgrupper, mindre ofta bland eller för homosexuella. De serier som är riktade till homosexuella män kallas ibland *geicomi* eller *seinengei*.

⁸Observera dock tryckfel i ordlistan, *mànhuà* och *manhwa* har kastats om.

1.2 Problemformulering

Eftersom vi själva har ett intresse för manna har vi i samband med sökande efter sådant på biblioteken lagt märke till att det ofta hanteras på vissa sätt. Exempelvis har vi märkt att manna ofta placeras på barnavdelningen, klassificeras som »uHci» i SAB-systemet och ges ämnesordet »Manga», men också att engelsk manna ofta hanteras som skönlitteratur på engelska och då hanteras som något för vuxna.

Manna kan dock, precis som tecknade serier i allmänhet men kanske i ännu högre grad, vara väldigt olika sinsemellan och ha fullständigt olika målgrupper. Hbtq⁹-litteratur å sin sida berör grupper som är i minoritet och på många håll i världen utsatta för diskriminering av olika slag. Hbtq-teman förekommer i manna men oftast i genrer som inte främst är riktade till en hbtq-publik (även om en del hbtq-personer givetvis ändå kan uppskatta dem).

Utifrån ovanstående verkar manna med homosexuella teman kunna utgöra en spännande utmaning för biblioteken att hantera. Särskilt intressant är hantering ur kunskapsorganisatoriska aspekter eftersom GL/BL-manna kanske inte passar in i rådande system eller principer.

Till att börja med vill vi därför ta reda på hur hanteringen ser ut för manna med relationer mellan samkönade personer (GL/BL) och sedan varför den ser ut som den gör.¹⁰ Någon kanske hanterar GL och BL på ett visst sätt utan att veta vad den innehåller. Någon annan kanske hanterar GL och BL på sitt eget sätt av moraliska skäl. Det kanske finns såväl praktiska som kulturella orsaker och andra överväganden bakom. Kanske hanteras GL/BL enligt dominerande kunskapsorganisatoriska traditioner eller kanske anses det att de måste hanteras på annat sätt. Tankarna bakom är det vi främst vill åt.

1.3 Syfte

Att undersöka hur manna med GL/BL hanteras på bibliotek och varför den hanteras så, särskilt i förhållande till kunskapsorganisatoriska principer. För att få svar på detta tänkte vi titta på dels i vilken mån GL/BL-manna finns och köps in på ett urval av svenska bibliotek, dels vilka beskrivningar (klassifikationskoder, ämnesord/genrer och eventuellt annat relevant) de får i katalogerna, samt dels var i biblioteken de placeras, sedan försöka utröna varför det blir så.

1.4 Frågeställningar

1. Vilken GL/BL-manna finns och införskaffas på de undersökta biblioteken, och varför just denna?
2. Vilka ämnesord och klassifikationskoder får GL/BL-manna på de undersökta biblioteken, och varför just dessa?
3. Var (hylla, avdelning) placeras GL/BL-manna på de undersökta biblioteken, och varför just där?

⁹Förkortning av homo, bi, trans och queer.

¹⁰Vi avstår från att ta upp t- och q-delarna av hbtq av tids- och utrymmesskäl, b-delen tar vi endast upp i relationer till samma kön.

1.5 Avgränsningar

GL/BL skulle eventuellt kunna ses som en avgränsning på manma eller manma som en avgränsning på GL/BL. Vi har dock inte sett det som någon avgränsning åt ena eller andra hållet utan valt GL/BL-manma på grund av dess speciella problematik. Det är alltså GL/BL-manma i sig själv som vi fokuserar på, inte GL/BL som en aspekt av manma eller manma som en aspekt av GL/BL.

Som manga räknar vi tecknade serier med japanskt ursprung. Tecknade serier med ko-reanskt ursprung räknar vi som manhwa och de med kinesiskt (inklusive de från Hong Kong, Taiwan och Singapore, även om de kanske inte är kinesiska i egentlig mening) ursprung räknas som mànhuà. Tecknade serier med liknande ”stil” men med icke-asiatiskt ursprung räknar vi inte som manma.¹¹ Vi räknar inte rörliga bilder (anime) och inte heller enstaka bilder som inte ingår i en serie.

Som GL/BL räknar vi verk där en romantisk/sexuell relation eller attraktion mellan personer som biologiskt¹² sett är av samma kön – mellan två eller flera tjejer, eller mellan två eller flera killar – är relativt framträdande. Även verk där attraktionen inte är besvarad räknas. En förutsättning är att det biologiska könet är relativt långvarigt. Verk som *Ranma ½* räknas därför bort, medan exempelvis *Kashimashi: girl meets girl* och *Chirality* kan inkluderas.¹³ Även verk där någon attraheras av en person som den felaktigt tror är av samma kön räknas bort.¹⁴

Eftersom vi inte hittade någon relevant mànhuà har uppsatsen tyvärr inte kunnat behandla sådan på något konkret vis. I våra katalogsökningar och i enkätundersökningen valde vi att fokusera på manma översatt till och publicerad på svenska eller engelska¹⁵ och så gjorde vi även under intervjuerna. Vid intervjun med Serieteket fick vi höra att det fanns gott om mànhuà med homosexuella teman men mest inom underground och ofta bara underförstått. Vi fick även tips på bra personer att kontakta för mer information, till exempel Chihoi. Eftersom vårt ämne främst handlar om bibliotekens hantering av manma med dessa teman, inte manma i sig, verkade det dock lite för långsökt att ge sig in på det spåret. Vi tror att det passar bättre i någon annan uppsats.

¹¹Denna ”diskriminering” motiverar vi dels med att icke-asiatisk manma inte har samma kulturella bakgrund, dels med att klassifikationen i SAB i vissa fall påverkas av verkets ursprungsland.

¹²Kön har definierats på många sätt, alla med sina olika antaganden och förståelser. Vi har valt ett biologiskt perspektiv eftersom det är relativt enkelt och tydligt för vår uppsats omfång.

¹³I *Ranma* växlar huvudpersonen kön vid kontakt med kall respektive varm vätska. Huvudpersonen i *Kashimashi* har av misstag fått annat kön i samband med att ha räddats till livet av en utomjording. En av huvudpersonerna i *Chirality* kan växla mellan många olika fysiska skepnader, men har fastnat i sin kvinnof orm.

¹⁴I titlar som exempelvis *Kill me, kiss me* och *Power!!* låtsas en tjej vara kille, vilket leder till att intresserade killar undrar om de själva är homosexuella.

¹⁵Detta trots att flera relevanta GL-titlar finns utgivna på franska och tyska, till exempel verk av Yamaji Ebine – en välkänd och öppet lesbisk GL-mangaka (Friedman 2004) – och klassikern *Maria-sama ga miteru*, kallad Rosen under Marias Obhut i den tyska översättningen.

2 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel presenteras litteratur som vi funnit användbar för vår analys, samt angränsande forskning av intresse. Den litteratur vi försökt finna är generellt av tre slag. Det första är sådant som rör ämnesåtkomst för verk med homosexuella teman. Kritisk analys av kunskapsorganisation, sådant som rör brytningar mellan det brukade systemet för kunskapsorganisation och särskilda typer av verk som inte riktigt platsar in där, är det andra. Det tredje är sådant som rör bibliotek och manna, särskilt manna med homosexuella teman.

2.1 Campbells motsatspar

Grant Campbell (2000: 127–130) skriver om tre motsatspar som påverkar ett målgruppsinriktat system för ämnesåtkomst baserat på sexuell läggning: essentialistisk–konstruktivistisk syn, minoritet–universell syn och syn på ämne–betydelse. De två första är gemensamma för B&I och litteraturteori, medan den tredje har sitt ursprung inom B&I.

Att kunna hävda att ett dokument handlar om homosexualitet kräver en begreppsapparatur som gör en skillnad mellan innehållet och den mer subjektiva tolkningen av detsamma, Campbell (s. 124) citerar här två texter: Fairthorne från 1971 som skiljer mellan vad som *nämns* (mentions) och vad det *handlar om* (is about). Beghtol från 1986 gör en omtolkning av denna skillnad till den mellan *ämne* (aboutness) och *betydelse* (meaning), där ämne är relativt stabil och brukar användas inom kunskapsorganisation medan betydelse kan variera från en läsare till en annan. Campbell (s. 125–127) jämför sedan detta med litteraturteoretiska utgångspunkter som har betydelse för ämnesåtkomst och kommer därifrån in på de tre motsatspar som kunskapsorganisation har att brottas med.

När det gäller synen på vad som är homosexuellt får motsatsparen följande betydelser hos Campbell (s. 128).

Essentialistisk (essentialist) homosexualitet ses som en ständig och oföränderlig verklighet.

Konstruktivistisk (constructivist) homosexualitet ses som en konstruktion av specifika historiska krafter och sammanhang.

Minoritet (minoritizing) homosexualitet ses som en livsstil hos en minoritet av den mänskliga befolkningen.

Universell (universalizing) homosexualitet ses som ett koncept med övergripande konsekvenser för alla, oavsett deras sexuella läggning.

Ämne (aboutness) homosexualitet som en inneboende del av ett dokumentets intellektuella innehåll.

Betydelse (meaning) homosexualitet som ett sätt att använda och tolka dokument, oavsett deras explicita eller inneboende innehåll.

När det gäller essentialistisk–konstruktivistisk syn skriver Campbell (s. 128) att den som klassificerar kan förvänta sig att slitas, precis som gaykritiker och gayhistoriker före dem,

mellan akademins och gaysamhällets uppfattningar. Problemet med att se som minoritet–universell handlar om att homosexuella osynliggörs när det homosexuella innehållet tonas ned till förmån för universella teman som kärlek, ensamhet och så vidare. Å andra sidan kan det vara diskriminerande att betona särarten. Campbell (s. 129) menar att om gaysamhället är kluvet mellan två överlevnadsstrategier – integrering mot en universell helhet jämte separering till en synlig minoritet – så måste ett klassifikationssystem kunna hantera den klyvningen.

Angående syn på ämne–betydelse kommer skaparna av nya klassifikationssystem enligt Campbell förväntas tydliggöra sin ställning gentemot dem som systemen utformas för, om vi utgår ifrån att systemen är ”kontextuella, socialt bestämda och kulturellt relativa” (s. 129). Förutom att fråga sig vilka ens användare är, kommer de som utvecklar verktyg för ämnesåtkomst behöva fråga sig vilka de är i förhållande till systemets användare och hur detta visar sig i verktygen, menar Campbell.

Vi tror att Campbells tre motsatspar kan användas vid analysen eftersom de visar på tänkbara perspektiv som kan ligga bakom hur hanteringen av GL/BL-manma ordnas.

Ben Christensen (2008) jämför Campbells artikel med Ellen Greenblatts analys från 1990 av hur lesbiskhet och manlig homosexualitet representeras i LCSH¹⁶. En fråga som ställs är hur LCSH-användare ska kunna veta när ”gays” syftar på homosexuella män och när det syftar även på lesbiska, emedan användningen inte verkar konsekvent (s. 230). Christensen tar även in LCC¹⁷ i jämförelsen och frågar bland annat vad som händer när det kommer en bok om lesbiska i ett ämnesområde som inte har någon notation för lesbiska. Kommer katalogiserarna att anta att ”gays” även inkluderar lesbiska eller att en ny notation behövs (s. 233)?

Skillnaden mellan minoritetssyn och universell syn i klassifikationssammanhang kan enligt Christensen sammanfattas som en skillnad mellan markerad eller omarkerad representation. Minoritetssyn fäster uppmärksamheten på skillnader medan universell syn betonar helheten. Denna spänning finns inte bara för homosexualitet i förhållande till befolkningen i stort utan även för lesbiska inom homosexualitetens sammanhang (s. 236).

Christensen (s. 236–237) påpekar också att Greenblatt bara representerar den ena sidan i debatten, minoritetssynen, medan andra kan argumentera för motsatsen. Han hänvisar till en senare text av Campbell från 2004 som antyder att det först behövs en förståelse för hur lesbiska och homosexuella män kategoriserar sig själva och sina egna kunskapsdomäner, enligt principer för Hjørlands domänanalys, det vill säga att hålla koll på vilka termer som för tillfället används av grupperna själva (s. 237–238).

2.2 Hbtq-litteratur och att finna den

Michele Hilton Boon och Vivian Howard (2004) har analyserat ett urval kanadensiska folkbiblioteksbestånd av skönlitteratur med hbt-innehåll för unga vuxna i syfte att uppskatta tillgången på denna litteratur och se om det verkar förekomma partiskhet bland de som ansvarar för det som köps in. För att göra detta letade de reda på hbt-titlar publicerade mellan 1998 och 2002 och en slumpmässigt utvald kontrollgrupp med titlar som verkade sakna hbt-innehåll. De tog endast med titlar som recenserats i *Book review index* eftersom de menade att det var orimligt att vänta sig att biblioteken köpt in sådana som inte recenserats där (s. 133–134). Resultatet visade att hbt-titlar fick färre recensioner än kontrollgruppen och

¹⁶LCSH, ett ämnesordregister utgivet av Library of congress.

¹⁷LCC, katalogiseringsregler utgivna av Library of congress.

var mindre representerade på biblioteken än kontrollgruppen, särskilt var det färre titlar med lesbiska eller bisexuella tjejer som karaktärer. De såg även skillnader i beståndet mellan olika orter (s. 135–137).

Boon & Howard undersökte även hbt-titlarnas katalogposter, i synnerhet vilka ämnesord som var angivna eftersom de menar att användare bör ha möjlighet att finna hbt-material med en lämplig katalogsökning. I typfallet hade en post med ämnesord som angav hbt-innehåll samma ämnesord i alla kataloger för de bibliotek som hade den titeln, vilket kan tyda på att biblioteken köper in färdiga poster snarare än att katalogisera själva. Dessa poster var dock inkonsekventa med att ange hbt-innehåll, färre än hälften av de undersökta hbt-titlarna hade motsvarande ämnesord. Författarna kommer fram till att mer forskning behövs och att de, utan ytterligare analys, inte kan säga om skillnaderna de fann generellt beror på partiskhet hos de som väljer titlar (s. 137–138).

Tatiana de la Tierra (2008: 94–102) skriver om svårigheterna att hitta litteratur om/för lesbiska latinas (och i viss mån hbtq-personer allmänt), en svårighet som hon menar bland annat beror på bristfällig katalogisering och olämpliga eller frånvarande ämnesord. Språk är flytande och politiska, skriver de la Tierra, och menar att det ligger mycket kraft i att namnge, kategorisera, klassificera och så vidare (s. 94). Att inte namnge är att osynliggöra. Hon går igenom olika problem med ämnesord som gör material svårfunnet och ger exempel på verk som påverkas av detta. De problem som nämns är att de relevanta ämnesorden ibland inte finns alls, ibland finns ett relevant ämnesord men ett annat viktigt sådant saknas och ibland finns alla relevanta ord angivna men utspridda över flera ämnesord. Oftast har verk med en väldigt queer titel störst chans att få rätt ämnesord men ibland hjälper inte ens det. Eftersom det förstås går att hitta verken genom att känna till författare eller titel nämner hon i avslutningen av sin essä att forskare tills vidare får vara beredda på att använda bibliografier. Vi vill undersöka om problemen med att relevanta ämnesord saknas helt eller delvis är något som förekommer även inom manna i Sverige.

En annan som skrivit om svårigheter vid sökning efter litteratur om/för lesbiska är Paulette Rothbauer (2004), som intervjuat unga, lesbiska kvinnor om deras fritidsläsning. Hennes informanter väntade sig inte att finna skönlitteratur med lesbiska och homosexuella karaktärer på sina skol- och folkbibliotek och blev inte förvånade när de sällan hittade vad de sökte. De brukade inte fråga bibliotekarierna. De använde ofta boklistor hämtade från internetsidor men böckerna på dessa fanns ofta inte på biblioteken eller så var de slutsålda på förlaget eller kostade för mycket. Rothbauers främsta rekommendation till bibliotekarierna och biblioteksarbetarna är att göra det möjligt för användare som lyckas hitta ett relevant verk att bygga sökningar på ämnesord från detta verk för att kunna hitta ytterligare material, med hjälp av en komplett och konsistent klassifikation, inklusive korshänvisningar. Ingen av hennes informanter angav att de använt »homosexuality» i sina söktermer, däremot nämndes ofta »lesbian», »gay» och »queer». Många av hennes informanter läste dock elektroniskt tillgänglig skönlitteratur, främst så kallad fanfiction (vilket de ursäktade och förlöjligade, de ansåg inte att det var »riktig» litteratur), nätserier och egenpublicerade magasin (»zines»). På internet kunde de hitta läsning som intresserade dem men inte i bokhandlar och på bibliotek.

2.3 Kunskapsorganisation och kritik

Rowley & Farrow (2000: 337–338) nämner ett antal begrepp för dokumentarrangemang, det vill säga hylluppställning:

- Detailed classified subject arrangement (efter detaljerad klassifikation)
- Broad classified subject arrangement (efter bred klassifikation)
- Verbal subject arrangement (efter beskrivande ord, godtycklig ordning, vanlig i bokaffärer)
- Title arrangement (efter titel)
- Author arrangement (efter författare, vanlig i skönlitterära avdelningar)
- Reader interest arrangement (efter vad användare söker, ofta intuitiva och breda)
- Broken order (när klassifikationens ordning inte följs fysiskt)

De skriver även att väldigt få bibliotek ordnar sina klassificerade bestånd i en enda ordningsföljd. En mångfald av parallella ordningsföljder används nästan överallt (s. 338). För oss är det här av visst intresse som förklaring till hur biblioteken gör i fråga om hyllplacering. Istället för att titta efter *vilken* lösning ett undersökt bibliotek har valt kanske vi ska försöka se *vilka* lösningar de använt, hur de kombinerat de olika möjligheter som finns. Detta borde även kunna överföras till annan kunskapsorganisation, om det till exempel verkar vara så att de sätter ämnesord på flera olika sätt samtidigt. Angående indexering skriver Rowley & Farrow att olika slags index och användargrupper kan behöva olika söktermer, på grund av detta kan indexering behöva hanteras olika beroende på sammanhang. Annars verkar ”reader interest arrangement” särskilt intressant eftersom det kan tyda på brister i klassificeringssystemen, förutom att det som placeras där är särskilt populärt.

Bowker & Star (2000) skriver att ett centralt argument i deras bok är att klassificeringssystem ofta är arenor för politisk och social kamp men att det kan vara svårt att komma åt dessa arenor eftersom politiskt och socialt laddade agendor är svåra att se och först brukar presenteras som rent tekniska (s. 196). Det som verkar vara universellt eller standard är resultatet av förhandlingar, organisationsprocesser och konflikter. Vanlig partiskhet över vad som ska vara synligt eller befogat inom ett visst system finns alltid med i bilden (s. 44). Utifrån en medvetenhet om sådana aspekter vill vi försöka analysera hur dokumentbeskrivningen (inklusive hyllplacering) är uppbyggd och vilka intressen det gynnar, av vem och för vem det verkar vara gjort.

Bowker & Star menar att när kategorier görs suddiga döljs, sammanfogas eller avlägsnas de skillnader som finns. När kategorier görs mer distinkta skapas nya indelningar eller en förstärkning av befintliga skillnader. En kategori kan vara obefintlig tills den skapas socialt (de hänvisar till Douglas & Hull 1992). Det betyder inte att sådant som kategorin beskriver inte redan finns (de hänvisar till Hacking 1992). När kategorin etablerats påverkar den människors syn på sig själva och tillvaron (s. 230). Som exempel nämner de vad som kan hända om någon tas för att vara häxa (s. 290). Detta kan jämföras med Campbells essentialism–konstruktivism-motsatspar, beträffande homosexualitet som begrepp. Med det i åtanke kan vi titta på vilka begrepp som används för att beskriva homosexuella teman i manna och fundera över vilka skillnader som suddas ut och vilka som förstärks.

Olson & Schlegl (2001) har gjort en metaanalys över den kritik som framförts mot standarder för ämnesåtkomst, där resultaten tyder på att strävan efter användarfokus, objektivitet och standardisering kan vara åtminstone en del av orsakerna till att vissa grupper

osynliggörs. Problemet med användarfokus är att fokus oftast läggs på en viss typ av användare, en sorts majoritetsanvändare. Det som är mest "användarvänligt" kan då mycket väl vara fördomsfullt och stötande för andra än majoritetsanvändare. Ett närliggande problem är objektivitet, eftersom det knappast går att vara helt neutral, kanske är det inte heller alltid önskvärt att vara det. I fråga om standardisering verkar det mest typiska problemet vara "underkatalogisering" eller att standarderna inte används fullt ut. Även bristen på tillräckligt specifik klassifikation nämns som ett problem. I våra undersökningar kan vi titta efter exempel på dessa och liknande problem.

I sin avhandling *Klassifikation, bibliotek och samhälle* har Joacim Hansson (1999) försökt "analysera och karaktärisera hur den dominerande politiska och ideologiska diskursen i ett samhälle speglas och transformeras i ett klassifikationssystem avsett att fungera inom ramen för ett politiskt definierat folkbibliotek" (s. 14). Närmare bestämt har han tittat på den första upplagan från 1921 av *Klassifikationssystem för svenska bibliotek*, även känt som SAB-systemet, men istället för att undersöka hur klassifikationssystemet fungerar praktiskt har Hansson (s. 12) analyserat hur det samtidigt speglar och skapar en bild av samhället. Vi hade förhoppningar om att kunna knyta frågor om förhållandet mellan samhälle och system, samt deras influenser på varandra, till vår analys men kunde inte finna några relevanta angreppspunkter.

2.4 Annan liknande forskning

Clare Snowball (2007) beskriver bland annat sina preliminära resultat från en enkätundersökning av samlingar med serieromaner på folkbibliotek i Australien. Den preliminära analysen gjordes för att se om folkbiblioteken har serieromansamlingar och hur titlar till dessa samlingar väljs ut, införskaffas, katalogiseras, inhyses och lyfts fram (s. 5). Enligt resultaten är det mer troligt att ett bibliotek i ett storstadsområde har en serieromansamling än att det inte har det, i andra områden är det ungefär hälften vardera (s. 11). Av de som svarade på frågan om vilka urvalskriterier som används angav en femtedel att de inte använde urvalskriterier och ytterligare några svarade att de inte gjorde det men angav sedan ändå de urvalskriterier de använder sig av, till exempel popularitet. Snowball skriver att de svarande kanske inte så ofta tänker på vilka kriterier de använder. Någon av de som svarade skrev "Not overly 'bloody' – no manga." och Snowball menar att det är olyckligt att den som har ansvar för urval av serieromaner inte inser vilket brett spektrum av manga som finns tillgängligt (s. 14).

En biblioteksarbetare från ett litet bibliotek på landsbygden hade aldrig tidigare hört talas om serieromaner. Snowball antar att om biblioteksarbetarna inte känner till dem så har de ingen serieromansamling. En oväntad skillnad som Snowball lade märke till var att av tre bibliotek i samma område, med centraliserad hantering, hade ett av biblioteken en välanvänd serieromansamling där serieromaner ofta lånas så fort de blir tillgängliga. De två andra gör inte något särskilt för att samla serieromaner och där använder målgrupperna sällan det som finns (s. 14).

Som brasklapp påpekar Snowball att analysen inte är avslutad och att vissa av iakttagelserna kan komma att omvärderas. På grund av problem med urval kanske resultaten inte kan generaliseras till att gälla alla australiensiska folkbibliotek (s. 15).

3 Metod

De metoder vi använde var av flera slag. En återkommande del i våra undersökningar var katalogsökningarna, bestående av sökningar i bland annat Burk och utvalda bibliotekskataloger, som vi gjorde för att få en bild av hur läget ser ut. De första av dessa katalogsökningar utgjorde grunden för enkätundersökningen, som var tänkt att fördjupa bilden från katalogsökningarna och ge uppslag inför intervjuerna. I intervjuer med bibliotekarier på några utvalda bibliotek ville vi komma in på de kvalitativa aspekterna i våra frågeställningar, om varför det ser ut som det gör. Vi genomförde även mindre övergripande epostintervjuer med Mangabibliotekarien¹⁸ och BTJ, eftersom dessa nämndes i intervjuer respektive enkätsvar och verkade inflytelserika. De avslutande katalogsökningarna kan sägas vara baserade på intervjuerna. Katalogsökningarna och enkätundersökningen hjälpte oss dessutom i valet av bibliotek att kontakta inför intervjuerna.

För att veta ungefär vilka relevanta titlar som fanns utgivna på svenska och engelska, samt för att underlätta katalogsökningarna och för att kunna välja ut några titlar att ta med som exempel att resonera kring vid intervjuerna, försökte vi sammanställa en lista över sådana titlar. Vi har inte haft möjlighet att personligen kontrollera relevansen hos samtliga av de titlar vi funnit. Från vårt försök till hyfsat komplett lista hämtade vi ett grovt urval som senare snävades ner till de titlar vi tog med till intervjuerna. Mer om allt detta i respektive underavsnitt.

Ett tänkbart problem vid intervju- och enkätundersökningen är att särbehandling på grund av sexuell läggning är politiskt inkorrekt just nu. Detta kan ha påverkat svaren. Även om det också i så fall kan tänkas att det påverkat bibliotekens hantering kan vi inte utesluta möjligheten att svaren inte helt motsvarar hur det egentligen ser ut.

3.1 Urval av manma

Vi försökte till att börja med göra oss en lista över vilken manma med homosexuella teman som finns utgiven på svenska och engelska, i viss mån även på tyska och franska. Till vår hjälp vid sammanställningen använde vi internetplatser som förlagssidor, bokhandlar, forum, entusiastbloggar med mera.¹⁹ Det blev en väldigt lång lista och vi har inte haft möjlighet att personligen gå igenom alla. I början var vi inte heller så kräsna utan tog med det mesta inom manma som enligt listor och recensioner verkade ha homosexuella teman, vilket märks i det grova urvalet. Med tiden började vi dock ställa högre krav. Vi tyckte att det för uppsatsen var viktigt att titlarnas homosexuella teman var tydliga, och vi valde dessutom att fokusera på de titlar som översatts till svenska eller engelska, därmed uteslutande flera andra språk som franska, tyska och spanska. Det senare valet gjorde vi mest för att begränsa oss men också för att det verkar vara ovanligt med manma på andra språk än svenska och engelska på svenska folkbibliotek.

Det är svårt att definiera vad som kan räknas som homosexuella teman. När det gäller manma kompliceras det ytterligare av att sådana teman ofta förekommer endast i form av

¹⁸Mangabibliotekarien är en bibliotekarie och seriefantast som skriver recensioner av manga på en blogg med samma namn <<http://mangabibliotekarien.blogg.se/>>.

¹⁹Anime news network (ANN) <<http://www.animenewsnetwork.com/>> och Baka-updates manga (BUM) <<http://www.mangaupdates.com/>> för manma allmänt. På BL-sidan särskilt Tokudane <<http://community.livejournal.com/tokudane/>>, Aarinfantasy <<http://aarinfantasy.com/>> och Boys on boys on film <<http://boysonboysonfilm.com/>>. På GL-sidan främst bloggen Okazu <<http://okazu.blogspot.com/>> av Erica Friedman från ALC/Yuricon.

undertexter och att flera intriger baseras på känslomässig förvirring på grund av mystiska könsbyten, olika former av crossdressing med mera. Så småningom valde vi som sagt att vara ganska stränga i vårt urval. Att göra helt objektiva bedömningar är knappast möjligt men faktorer vi sökt ta hänsyn till inkluderar följande:

- Är det tydligt att det rör sig om personer av samma kön?
- Är det tydligt att det rör sig om en romantisk/sexuell attraktion/relation?
- Är attraktionen/relationen uttalad/utagerad på något vis?
- Tas attraktionen/relationen upp återkommande/långvarigt (inte bara i någon enstaka scen)?
- Nämnas homosexuella teman i listor, databaser och liknande (ANN, BUM, Tokudane med flera) för manma?
- Har förlaget på något sätt markerat att det finns homosexuella teman?

Förutom att de skulle ha homosexuella teman ville vi att titlarna i det slutliga urvalet gärna skulle vara relativt välkända eller speciella på annat sätt. Dessutom strävade vi efter att ha en hyfsad balans mellan manga och manhwa, GL och BL, titlar som betonar det erotiska och titlar som betonar det romantiska och så vidare. Trots att fördelningen i utgivningen, såvitt vi kunnat se, är långt ifrån balanserad (mycket mer BL än GL och mycket mer manga än manhwa) tyckte vi att en sådan balans var viktig av principiella skäl. De få titlar med homosexuella teman som finns översatta till svenska valde vi att inte ta med i vårt slutliga urval eftersom alternativen tycktes vara att antingen inte ta med någon manhwa, att ta med fler BL än GL eller att inte ha med någon tydligt erotiskt betonad titel. Att ta med fler titlar skulle ta upp för mycket plats i intervjun.

Liksom urvalen påverkades av resultaten från katalogsökningarna kan resultaten även ha påverkats av de varierade urvalen men denna påverkan bör ha varit begränsad eftersom vi inte strikt sökte efter vissa titlar och upphov. Något som kan ha haft större betydelse är att de titlar som finns i en viss kommun inte alltid syns i Burk utan bara i kommunens bibliotekskatalog, därtill finns inte alla kommuner med i Burk. Vi har inte haft möjlighet att gå igenom hela Sveriges bibliotekskataloger inom ramen för den här uppsatsen.

Våra urval redovisas i bilaga B.

3.2 Katalogundersökning

Efter att ha gjort några testsökningar letade vi i ett första steg efter titlarna i vårt grova urval²⁰ (men höll även utkik efter andra relevanta titlar) i Burk, antecknade allt och sammanställde orter, klassificering samt ämnesord. Förutom att söka på själva titlarna och deras upphov provade vi ibland även med kombinationer av till exempel titel och klassifikationskod eller något annat, om vi inte hittade något vid sökning på titel eller hittade alldeles för mycket irrelevant (exempelvis för titeln *Blue*). Detta steg genomfördes 19–20 maj 2007.

²⁰Detta urval baserades delvis på en testsökning för att se vilka titlar som troligast fanns på svenska bibliotek.

Från de biblioteksorter vi fann på detta sätt valde vi ut ett hanterligt antal (runt fyrtio) bibliotekskataloger. Valet av orter försökte vi göra så att titlarna skulle vara så väl representerade som möjligt och utifrån geografisk spridning så att alla län plus Åland fanns representerade. Vi försökte även få spridning på orternas storlekar och tog med några orter (5–10 stycken) som inte hade några av titlarna från det grova urvalet för jämförelsens skull.

I andra steget gick vi in i de utvalda orternas kataloger och sökte efter titlar i vårt grova urval och höll även här utkik efter andra relevanta titlar. Vi antecknade vilka specifika bibliotek som hade titlarna och sådant som vi trodde kunde vara intressant senare, såsom avvikande katalogisering och kontaktuppgifter. Utifrån resultatet valde vi bibliotek att skicka enkäter till, se mer om det i avsnittet om enkätundersökningen. Detta steg genomfördes 3–6 juni 2007. Efter dessa första sökningar har vi kontinuerligt gjort mindre sökningar i Burk då och då för att se om nya relevanta titlar dykt upp, vilket kunde påverka urvalen av bibliotek och eventuellt även urvalen av manna.

Inför intervjuerna genomförde vi ett tredje steg, där vi tittade på vissa specifika kataloger som verkade intressanta utifrån de tidigare undersökningarna. Detta låg delvis till grund för vilka bibliotek vi valde att intervjua. Vi antecknade utförligt för varje kommun de poster vi fann som vi visste var eller som verkade vara manna med homosexuella teman, samt även vilket bibliotekssystem som användes (Libra.se, Opac 5.5, eget system etc.) och eventuella särdrag vi lade märke till. Vid den här tiden hade vi blivit mer kräsna med vilka titlar vi räknade som relevanta och det grova urvalet var inte längre så viktigt eftersom vi hade gjort ett mer begränsat urval. Det här steget genomfördes främst 5–7 maj 2008, i september samma år blev det bara en snabbtitt utan särskilda anteckningar.

I ett sista steg sökte vi än en gång i Burk och i de intervjuade bibliotekens kataloger. Vi började med att göra en lista över tänkbara söktermer och sökprinciper. Vi tänkte oss flera olika ”sökroller”: en bibliotekarie som kanske fått en förfrågan, en mannaovan användare som hört talas om manna med homosexuella teman men varken känner till några verk, förlag eller specialtermer, en mannavan användare som känner till termer och vissa verk men vill söka vidare utifrån dem, samt en person som helt enkelt söker efter tecknade serier med homosexuella teman. Detta för att lättare kunna se vad personer med olika intressen och förkunskaper kan få ut av katalogerna i form av manna med homosexuella teman, det vill säga vem det verkar vara anpassat för. Vi använde inte listan över söktermer slaviskt utan anpassade sökningarna efter katalogerna.

I vissa fall räckte det med en övergripande term och i andra fall behövdes specialtermer eller kombinationer av söktermer för att få fram ett överskådligt resultat. Vi slutade när vi kände ”mättnad” i katalogen, det vill säga att vi inte trodde att det gick att få fram så mycket mer. I vissa fall gick vi tillbaka till en katalog vi tidigare sökt i om vi upptäckte någon sökterm som vi missat att använda men som kunde vara givande. Vi antecknade hur många träffar vi fick på de olika sökningarna och, om resultatlistan var överskådlig, hur många som verkade relevanta (manna med homosexuella teman). Därtill antecknade vi vilka de relevanta titlarna var och om vi hittade något intressant i deras poster, till exempel ord som yaoi. Vid sökning i Burk fann vi flera relevanta titlar i Håbo och därför gjorde vi även en snabb sökning i deras katalog. Denna sökning genomfördes 17–25 februari 2009.

3.3 Enkätundersökning

För att gå lite djupare än i katalogsökningarna och i förberedelse för intervjuerna gjordes en enkätundersökning. Som nämndes i föregående avsnitt valde vi bibliotek utifrån resultatet

av katalogsökningarna. Resultatet från dem utgjorde även underlag vid utformningen av frågor och svarsalternativ. Urvalskriterier var beståndsstorlek, fördelning mellan GL och BL samt hyfsad spridning på bibliotekens och biblioteksörternas storlek och geografiska läge.

Vi ville göra enkäten ganska kort och med fasta svarsalternativ men med utrymme för egna kommentarer vid varje fråga (vi har ju själva deltagit i enkäter och vet hur irriterande och missvisande det kan bli när svarsalternativen är begränsade). Vi försökte också utforma frågorna på ett sådant sätt att de skulle kunna besvaras oavsett om den som svarade hade erfarenhet av manna med homosexuella teman eller inte. Vi skickade ut runt 80 enkäter i början av juni och skickade sedan påminnelser till dem som ännu inte svarat i mitten av samma månad. Enkäten ligger för beskådan i bilaga C.

Enkätens första fråga är tänkt att ge lite allmän bakgrund om biblioteket och dess manmabestånd. Den andra frågan handlar kanske mer om personalens medvetenhet om manna med homosexualitet i deras bestånd än om det faktiska beståndet, för det kunde ju vara så att det fanns utan att personen som svarade hade den minsta aning om det, men svaren kunde också ge oss skäl att titta närmare på biblioteken i den kommunen, om till exempel ett bibliotek i en kommun vi inte hittat något i skulle ange att det fanns.

Fråga tre anknyter till den första av våra frågeställningar, om vilken manna med homosexuella teman som finns och införskaffas och varför just denna. Vi ville se vilka faktorer som påverkade inköpen i ena eller andra riktningen. Fråga fyra anknyter till den tredje frågeställningen, om var manna med homosexuella teman placeras och varför just där. Mer specifikt handlar den om vilka faktorer som kan påverka om manna hanteras som litteratur för barn/ungdom eller för vuxna, särskilt ville vi förstås veta om homosexuella teman i sig kunde påverka detta. Fråga fem anknyter delvis också till den tredje frågeställningen, men dessutom till den andra frågeställningen, om vilka ämnesord och klassifikationskoder som manna med homosexuella teman får.

Med tanke på att manna kan finnas både på svenska och andra språk, vilket leder till olika klassifikationskoder i SAB-systemet, använde vi en asterisk för att markera trunkering, det vill säga »H*» för »Hci», »Heexj.05», »Heexk.05» etc. samt »uH*» för »uHci» med flera. Detta borde vi nog ha förklarat i enkäten men tog tyvärr för självklart.

Vi fick totalt 16 svar, från 15 bibliotek fördelade på 14 kommuner, alltså mycket låg andel. Den låga svarsfrekvensen gör att resultaten inte kan användas kvantitativt. Vi tycker dock att enkätresultaten har ett kvalitativt värde som stöd för intervjuerna. Svaren var hyfsat spridda geografiskt och storleksmässigt. Flera bibliotek hörde av sig för att meddela att de inte tänkte svara eftersom de ansåg sig veta för lite.²¹ Ett bibliotek meddelade att de inte tänkte svara på grund av att de får så många enkäter och ett annat bibliotek skrev att frågorna var för komplexa och ospecificerade för att kunna besvaras. Vi fick också ett svar som endast beskrev allmänna inkösprinciper utifrån ”populärlitteratur” kontra ”kvalitetslitteratur” vilket fick oss att undra om informanten svarat på fel enkät, detta svar har inte tagits med i uppsatsen eftersom det inte besvarade våra frågor. Vi undrar om det kan vara så att enkätens ämne var lite avskräckande. Den låga svarsfrekvensen kan också ha berott på att vi skickade ut enkäten i början av sommaren (semestertider) och att vi inte skickade ut upprepade påminnelser.

I resultatet har vi anonymiserat svaren genom att inte skriva något om varifrån de kommer.

²¹Detta var ett skäl till att vi påpekade att expertkunskaper inte krävdes när vi skickade ut förfrågningar om intervjuer.

3.4 Intervjuundersökning

Den här delen av våra undersökningar uppfattade vi som den viktigaste eftersom den skulle gå mer på djupet och framför allt hoppades vi få svar på frågeställningarnas varför det ser ut som det gör. Vi valde att hålla intervjuerna semistrukturerade, det vill säga öppna samtal som följer teman snarare än i förväg skrivna frågor. Vi bad de intervjuade bibliotekarierna berätta om hur de tänkte angående något av de olika teman som togs upp under intervjun och sedan fick de prata relativt fritt om det, ibland ställde vi uppföljningsfrågor eller förtydligande frågor. En intressant bieffekt av detta (men som även kan ha haft andra orsaker, till exempel det lite ovanliga ämnet) samtalsliknande upplägg blev att de ofta ställde frågor till oss också. Det kan inte uteslutas att informanterna kan ha påverkats av vad vi svarade trots att vi försökte undvika att ge uttryck för personliga uppfattningar så långt som möjligt. Hållpunkterna för intervjuerna var presentation, homosexuella teman och manna allmänt, bestånd och inköp, klassificering, ämnesord, placering, målgrupper, våra medhavda titlar, samt avslut. Vi satte inga bestämda tidsgränser för hur lång tid en viss punkt fick ta men i allmänhet ägnades närmare hälften av intervjun åt de medhavda titlarna.

Vi valde bibliotek att intervjua främst utifrån hur mycket manna med homosexuella teman de verkade ha. Detta grundades som tidigare nämnts på katalogsökningar. Tanken var att det borde vara störst chans att få veta varför de gör som de gör på dessa bibliotek. Vi försökte även få hyfsad geografisk spridning men de flesta av dessa bibliotek fanns i Götaland. Två fanns i Svealand och ett i södra Norrland. De flesta (sex av åtta) var, föga oväntat, relativt stora bibliotek. Till informanten vid pilotintervjun sade vi att intervjun fick ta maximalt 90 minuter och det gjorde den. Till de andra sade vi ungefär en timme vilket också stämde ganska bra.

Pilotintervjun genomfördes i december 2007. Vi fortsatte i maj 2008 med ett par bibliotek som inte låg alltför många timmar (med tåg/buss) ifrån våra hemorter, och i september 2008 gjorde en av oss ett slags intervjuturné till fem mer avlägsna bibliotek. Som minnehjälp hade vi med oss apparater med röstinspelning vid alla intervjuer. Vid intervjun med Gävle fungerade inte röstinspelningen och vid intervjun med Helsingborgs stadsbibliotek fungerade inspelningen inte under hela intervjun. Eftersom vi då var tvungna att hålla oss till anteckningar är det större risk för att vi kan ha missat eller missförstått något från dessa intervjuer jämfört med de andra, eftersom vi tack vare inspelningarna hade möjlighet att senare gå tillbaka och lyssna på vad som sades. På grund av tekniska aspekter avbröts inspelningen med en av intervjuerna i Göteborgs stadsbibliotek kort under ett tillfälle men detta bör inte ha påverkat resultatet nämnvärt. Även när röstinspelningen fungerade antecknade vi en del för säkerhets skull men mindre utförligt än när vi inte hade röstinspelning.

Som hjälp vid intervjuerna tog vi med oss några exempel på manna med homosexuella teman som de kunde resonera kring hur de skulle göra med. Vid pilotintervjun hade vi med oss åtta titlar, hälften vardera GL respektive BL, en manhwa och resten manga. Till de andra intervjuerna begränsade vi antalet till endast fyra, med samma fördelning (GL/BL och manhwa/manga) som tidigare. Bland dessa försökte vi ha variation i teckningsstil, graden av visad erotik, genre och så vidare. Ett skäl till att vi valde att ta med så få var att det blev en ganska tidskrävande del av intervjun och vi ville att de skulle ha tid att fundera och resonera runt varje titel. Under denna del av intervjun plockade vi helt enkelt fram titlarna och lät informanterna titta på dem och berätta om hur de skulle tänka kring hanteringen av dem.

Två andra instanser som vi fann skulle vara intressanta att intervjua kontaktade vi under hösten 2008 för epostintervjuer: BTJ och Mangabibliotekarien. Att vi fann BTJ intressant beror på att många bibliotek inte katalogiserar själva utan använder poster från just BTJ. Mangabibliotekarien nämndes vid några av intervjuerna som informationskälla och kan därför tänkas påverka bestånd och inköp på svenska bibliotek. Svaren från dessa intervjuer har dock inte tagits med i resultatet då vi fann att det de tog upp inte var tillräckligt betydelsefullt för uppsatsens frågeställningar.

Vi ville gärna kunna göra jämförelser mellan intervjuresultat och katalogresultat. Därför skickade vi, när uppsatsen började bli färdig, epost till de intervjuade för att fråga om vi fick ange bibliotekens namn eller åtminstone kommuner. Vi skickade även med ett utkast på vad vi tänkt skriva om respektive bibliotek för att ge dem en chans att rätta till missförstånd eller göra förtydliganden. Ett av biblioteken bad om ändringar och kompletterade med ny information, två fick vi tyvärr inget svar ifrån men de hade vid intervjutillfället sagt att det inte skulle vara några problem (i samband med intervjuernas avslut frågade vi informanterna hur de ville anges).

3.5 Analysmetod

Modeller, grepp och idéer från teoriavsnittet förenklade vi till ett antal frågor tänkta att vara till hjälp för analysen. Om resultatet från undersökningarna inte kunde besvara dessa frågor såg vi även det som ett analysresultat. Nedan följer en beskrivning av frågorna och hur vi resonerade kring dem.

Kan Campbells motsatspar visa på tänkbara, bakomliggande perspektiv? De tre motsatsparen berör synen på vad homosexualitet innebär i litteraturen, därmed också på vad homosexuella teman i manna innebär. Om vi såg tecken på att bibliotekens syn motsvarar någon sida i motsatsparen kunde det alltså bidra till att förklara varför de hanterar GL/BL som de gör, menade vi. Som Christensen påpekade kan motsatsparet minoritet/universell även gälla inom homosexualitet. Verkar lesbiska och bisexuella teman hanteras för sig eller som inkluderat i homosexualitet?

Boon & Howard antydde att förekomsten av recensioner har stor betydelse för vilka titlar som köps in. Vi tänkte att detta kan stämna eftersom recensioner ger information om vilka titlar som finns och om de verkar vara något att ha. Har de funna titlarna recensioner (lektörsomdömen) i Burk? Ungefär vad säger dessa i så fall? Finns det skillnader i hur de recenserade titlarna hanterats i jämförelse med varandra eller med de orecenserade? Kollar informanterna på manmarecensioner någon annanstans? Utifrån dessa frågor hoppades vi få ledtrådar om recensionernas eventuella påverkan på hanteringen.

Något som verkligen borde kunna säga något om varför just den manna som finns och köps in på de undersökta biblioteken är vilka deras urvalskriterier är. Snowball frågade i sin enkät om vilka urvalskriterier som användes. Det gjorde inte vi rakt ut men vi försökte på andra sätt få fram svar på följande fråga: Vilka urvalskriterier har använts? En annan aspekt som togs upp av Snowball är att de som arbetar på biblioteken inte alltid känner till den typ av litteratur som ens undersökning gäller. Den saken är inte något som vi har frågat om men däremot har vi frågat om deras bestånd. Känner informanterna till om de har GL/BL-manna i sina bestånd?

Vilka hbtq-relaterade ämnesord används? Används vissa oftare än andra? Rothbauers rekommendation att det ska vara möjligt att söka vidare från ämnesord på funna titlar förutsätter förstås att sådana ämnesord finns i posterna. Om det mest är ett och samma

ämnesord som används blir det problem om användarna inte söker på det, så som Rothbauers informanter inte verkade använda »homosexuality». Det kan dessutom bli svårt att söka vidare om ämnesorden inte är konsekventa och kanske saknas ibland, som de la Tiera var inne på. Saknas ämnesord som visar på GL/BL, helt eller delvis? Detta berörs även av Olson & Schlegl. Förekommer underkatalogisering? Vilken användare kommer i fokus? Bowker & Stars resonemang kan också berika analysen här. Vilka intressen gynnas? Vilka skillnader förstärks/suddas ut av de använda ämnesorden? Den senare frågan kan även kopplas till motsatsparet minoritet/universell och frågan om markerad eller omarkerad representation.

När det gäller hyllplacering skrev Rowley & Farrow som sagt att en mångfald parallella ordningsföljder ofta används. Vilka typer av hyllplacering kan urskiljas i våra resultat? Frågorna som inspirerats av Bowker & Star kan även användas på hyllplacering; vilka skillnader förstärks eller suddas ut genom placeringen och vilka intressen gynnas?

Med de ovan beskrivna frågorna som stöd analyserade vi, utifrån våra frågeställningar, de resultat som presenteras i nästa kapitel och som insamlats i de undersökningar som beskrivits tidigare i detta kapitel.

4 Resultat

De olika undersökningarnas resultat presenteras var för sig i egna avsnitt – katalogsökningarna, enkäten och intervjuerna. Därefter följer en sammanfattning av dem alla.

4.1 Katalogsökningar

Katalogsökningarna genomfördes, som nämndes i metodkapitlet, i flera steg. De större sökningar presenteras nedan (i ett avsnitt för de sökningar som genomfördes före intervjuerna och ett för de som gjordes efter intervjuerna), medan de mindre inte redovisas eftersom de mest var till för att se om något förändrats. De titlar vi fann i dessa undersökningar redovisas i bilaga A.

Före intervjuer

Vid sökningar i Burk lyckades vi hitta nio av titlarna i vårt grova urval, bland dessa fanns både manga och manhwa, GL och BL. De tre svenska titlarna fanns i betydligt fler kommuner än titlarna på engelska. Vid söktillfället fanns första delen av *Demon diary*, *Gravitation* och *Snow drop* på 109, 50 respektive 65 bibliotek enligt Burk, medan ingen av titlarna på engelska fanns på fler än tre bibliotek. Som väntat hade alla de svenska klassificering »H-ci», och de engelska antingen »Heexj.05» eller »Heexk.05». Tre titlar hade ungdomssignum (»uHci» eller »uHe»): *Demon diary*, *Snow drop* och *Rg veda*. De enda två som hade ämnesord/genre var på svenska, dessa ämnesord var »Manga» för den med signum »uHci» och »Skönlitteratur»; »Tecknade serier» för den med signum »Hci».

De titlar som fanns på svenska hade lektörsomdömen, som skiljde sig något åt för den första volymen jämfört med de övriga volymerna. *Demon diary* hade två lektörer varav den ene nämnde »shonen-ai» i omdömet för de senare volymerna men menade att det inte fanns explicit stöd för det i serien. Denne lektör menar att serien är »ganska bagatellartad» och främst riktar sig till unga flickor, den andre rekommenderar den från 12 år men tycker att den är »mycket rolig» och kan läsas av i stort sett vem som helst. *Gravitation* hade bara en lektör, denne nämnde »shönen-ai» och »homosexualitet», både i omdömet för den första volymen och det för de senare. Lektören skriver att serien är underhållande och passar bäst för läsare på 16 år och uppåt, oavsett kön. Lektörsomdömena för *Snow drop* nämner bara huvudhandlingen, som är »flicka möter pojke». ²² En av lektörerna menar att serien antagligen riktar sig mest till flickor och jämför den med kärleksserierna i tonårstidningen *Min melodi* på 60-talet²³. Den andra lektören beskriver kroppsspråket i serien som »magnifikt tecknat» och menar att den vänder sig till lite äldre läsare, från 15 år.

Resultatet från sökningarna i enskilda bibliotekskataloger överensstämde i stort sett med sökningen i Burk, men i några av katalogerna hittade vi ett flertal titlar som vi inte hittade i Burk²⁴, både sådana som ingick i vårt grova urval och sådana som fanns på den långa (och ganska godtyckliga) listan, och som alltså hade eller förväntades ha homosexuella teman. Bland dessa nya titlar var de flesta BL men ett par bibliotek, båda i Skåne, hade

²²Ett homosexuellt tema förekommer i serien mellan två personer som står huvudpersonerna nära, och kan ses som ett slags sidohandling.

²³Denna tidskrift fanns 1949–1962 enligt Libris.

²⁴Detta kan delvis bero på att en del bibliotek, bland andra Malmö, inte finns med i Burk men också på att många titlar inte finns i Burk.

även GL som vi inte tidigare hittat.²⁵

Skillnader mellan olika bibliotekssystem märktes, vilket var en orsak till att vi antecknade detta i ett senare steg. I vissa kataloger fanns lokala ämnesord, som »Manhwa», »Mangaserier», »Grafiska berättelser», »Grafiska romaner», »Shounen-ai», »Yaoi» och »Homosexualitet». »Manga» var inte ovanligt som ämnesord, men ofta hade inte alla relevanta titlar detta ämnesord. Hyllplaceringen av titlarna verkade, enligt katalogposterna, skilja sig mellan olika bibliotek. En titel som i Burk låg på »Hci» kunde till exempel finnas på »uHci» på vissa bibliotek och en del bibliotek verkade ha särskilda hyllor för manga (ofta inklusive manhwa). I vissa kataloger fanns intressanta anmärkningar, till exempel att en titel var en shounenai.

Även vid sökningarna inför intervjuerna fann vi flera nya titlar. Vidare fann vi att det i några kataloger fanns poster som angav att titeln ingick i en serie vars namn innehöll ordet yaoi, vilket gjorde det möjligt att hitta denna BL genom fritextsökning på »yaoi». Dessutom hade flera kommuner lagt till ämnesorden »Manga» och »Homosexualitet», exempelvis för *Gravitation*. En av kommunerna använde ett system där katalogposterna fick taggar från Librarything.com²⁶, vissa av dessa taggar var mycket intressanta i vårt sammanhang: lesbians, yaoi, shounen-ai, queer... Det verkade dock inte fungera att söka på dessa eller att söka efter andra verk med samma tagg genom att klicka på taggen. Förutom de nya ämnesord som vi tidigare funnit hittade vi »Yaoi Manga».

I en del kataloger förekom en kombination av »Homosexualitet» och »Tecknade serier» som ämnesord, men inte alltid på samtliga relevanta titlar. Vi fann också att en del kataloger som tidigare verkat väldigt intressanta inte hade så mycket att komma med, emedan vi börjat ställa högre krav på vilka titlar som skulle räknas. Överlag var det mycket svårare att hitta GL än BL och inga ämnesord eller andra lämpliga sökvägar för GL påträffades men vi hittade ändå enstaka GL-titlar i några kataloger.

Efter intervjuer

I Burk fann vi att *Gravitation*, till skillnad från i det första steget, fått »Homosexualitet» som ämnesord. Det verkade vara det enda verk under »Hci» som har det ämnesordet. Även här gick det att hitta några BL-titlar genom frisökning på »yaoi» eftersom de ingår i serien »Yaoi manga». Vi hittade dessutom några nya titlar och en ny ort som hade en del BL, Håbo.

Jönköpings stadsbibliotek hade bland annat ämnesorden »Lesbisk kärlek» och »Lesbianism». I och med att GL-titlarna *Blue* och *First love sisters* fått både sådana ämnesord (plus »Homosexualitet») och ämnesordet »Manga» verkade de vara lätta att hitta i katalogen. Flera BL-titlar hade på liknande sätt ämnesordet »Homosexualitet» eller »Homosexuell kärlek». I denna katalog gick det alltså utmärkt att hitta manna med homosexuella teman men inte utifrån specialtermer som yaoi.

I Gävle verkade *Gravitation*, *Snow drop* och *Demon diary* vara de enda relevanta titlar som fanns. Av dessa hade *Gravitation* ett ämnesord som angav homosexuella teman, men för en generell manmasökare verkade risken vara stor för att den inte skulle synas eftersom »Manga» saknades som ämnesord. Katalogen verkade följa BTJ.

Stockholms katalog var det svårt att söka GL/BL i, bland annat för att det inte gick att

²⁵Observera att vi troligtvis bara lade märke till sådana avvikelser i de fall vi hittade någon titel som vi trodde var relevant. Att anteckna avvikelser var inte heller huvudsyftet med denna del av undersökningen, så vi kollade inte alltid så noga efter dem.

²⁶En tjänst där användare kan sätta taggar på titlar.

söka på klassifikationskod.²⁷ *Blue* verkade inte gå att hitta för den som söker homosexuella teman eller allmän manna, *Gravitation* inte heller för manmasökaren, precis som hos Gävle.

Eftersom *Eerie queerie!* innehåller ordet »queer» gick den att hitta vid sökning på det begreppet i Malmö stadsbibliotek, annars verkade det svårt att hitta några relevanta titlar utan att veta vad de eller deras skapare hette.

På Helsingborgs stadsbibliotek verkade de flesta av ämnesorden rikta sig till folk som kan sina manmätermer: »Shôjo», »Shoujo-ai», »Shounen-ai», »Yaoi» och »Yuri». När en relevant titel påträffats gick det dock bra att söka vidare genom att klicka på något av titelns ämnesord.

Göteborgs stadsbibliotek hade ett antal titlar med homosexuella teman men de verkade lite svåra att finna för den som söker just sådana titlar, då inga ämnesord som uttrycker temat hade använts. Titlarnas olika delar var mer eller mindre utspridda i träfflistan vilket gjorde att det inte enkelt gick att lösa genom att titta igenom resultatet av en bred sökning. På en titel som lagts på barn- och ungdomsavdelningen, *The day i became a butterfly*, fanns det en anmärkning om målgrupp: »Ålder 16+».

Kristianstad hade lagt till ämnesord som gjorde det lättare att hitta BL och GL men de var i ett fall lite förvirrande (*Revolutionary girl Utena* (härefter *Utena*) hade »Yaoi Manga»). Det gick inte att klicka sig vidare till fler med samma ämnesord direkt från en titel och inte att söka på »Heexk.05». Flera titlar på engelska låg som »Hci» istället för på »Heexj.05». *Desire* skiljde sig från andra titlar på engelska genom att den placerats som barn- och ungdomslitteratur (hylla »uHci»).²⁸

I Håbo fanns det några exempel på BL men katalogen verkade gå helt efter BTJ.

Se tabell 1 för en sammanfattning över de ämnesord vi fann med homosexuella teman.

Tabell 1. Några exempel på titlar med ämnesord som anger homosexuella teman, de bibliotekskataloger vi fann dessa i anges inom parentes: Gävle, Hbg för Helsingborg, Jkg för Jönköping och Ksd för Kristianstad.

Ämnesord	Titelexempel
Homosexualitet	<i>Fake</i> (Hbg och Jkg), <i>Gravitation</i> (Gävle m. fl.), <i>Utena</i> (Ksd)
Homosexuell kärlek	<i>Ruff love</i> (Jkg)
Lesbianism	<i>Blue</i> (Jkg), <i>First love sisters</i> (Jkg)
Lesbisk kärlek	<i>Blue</i> (Jkg), <i>First love sisters</i> (Jkg)
Shoujo-ai	<i>Utena</i> (Hbg)
Shounen-ai	<i>Gravitation</i> (Hbg), <i>Only the ring finger knows</i> (Hbg)
Yaoi	<i>Only the ring finger knows</i> (Hbg)
Yaoi Manga	<i>Only the ring finger knows</i> (Ksd), <i>Utena</i> (Ksd), <i>Same cell organism</i> (Ksd)
Yuri	<i>Between the sheets</i> (Hbg)

4.2 Enkätundersökning

De flesta svarade att de var osäkra på om det fanns någon manna med homosexuella teman på deras bibliotek men ingen svarade nej. Flera av de som var osäkra angav att de inte läst så många av manmatitlarna. En sade sig inte ha sett några titlar med homosexuella teman och en hade inget minne av att sådana teman nämnts i sambindningslistorna. Av de som

²⁷Det snarlika Kategorisök hade kunnat fungera om det gått att söka så djupt ner i klassificeringen som behövs. Etikettsök hade fungerat bättre om det hade gått att trunkera sökning på etiketter.

²⁸Förlagets åldersrekommendation för denna titel är »18+».

svarade ja nämnde några *Gravitation*. Faktorer som påverkade inköp (förmodligen till att avstå) var våld, rasism, kränkande, diskriminerande, pocket med dålig hållbarhet.

Alla svarande angav att positiva recensioner påverkade dem till att ta in. Hälften svarade att sexism påverkade dem till att avstå, och ytterligare fyra var mycket tveksamma till att ta in titlar som innehöll sexism. Även i fråga om titlar med sexscener och med lågt pris uttryckte många av de svarande viss tveksamhet till att ta in. Ingen angav att de skulle avstå från eller vara mycket tveksamma till att ta in titlar vars huvudperson var böj eller lesbisk, inte heller till verk utan sexscener eller som var konstnärligt intressanta.

I utrymmet för egna kommentarer skrevs bland annat att det är om boken är ”bra” och har något att tillföra samlingen som de försöker bedöma, att de inte diskuterat homo/heterosexualitet i inköpssammanhang utan ser all sexualitet som självklar. En annan kommentar var att de inte trodde att homosexuella teman särbehandlas överhuvudtaget på något bibliotek. Flera nämnde att det är stor efterfrågan på manga men att de inte har så mycket koll på innehållet. Hänvisningar gjordes till BTJ, att de inte hinner kolla upp och att lektörerna på BTJ oftast är kunniga när det gäller serier, så de förlitar sig på dem.

Någon skrev att det som bestämmer om en bok köps in är om den är omtalad, efterfrågad eller finns i BTJ:s utbud. Ett annat svar var att de försöker köpa in förutsättningslöst och tar risken att få kontroverser, att de inte ska välja bort sådant som kan föranleda kritik. En av de svarande citerade sitt biblioteks inköpspolicy och skrev att det inte stod något där om att de skulle titta på om det fanns homosexualitet i böckerna. Andra kommentarer var att de långa serierna är ett problem.

På frågan om det skulle klassificeras som litteratur för barn och ungdom eller för vuxna blev det många kommentarer bland svaren, till exempel att det beror på hur det skildras (positivt eller avskräckande) och vilken åldersgrupp det riktas till, beror på nivån snarare än den sexuella vinkeln, att det är svårt att säga generellt, de tar ställning i varje enskilt fall. Någon strök över alternativen grovt våld, antytt bruk av droger, tydligt bruk av droger samt tydliga sexscener och skrev som kommentar att de aldrig skulle ta in något som innehöll grovt våld och droger.²⁹ På alternativet annat angav en svarande klassifikation »Hci» eller »uHci» för både manga och manhwa.

Beträffande ämnesord angav svaren exempelvis att de inte klassificerar och ger ämnesord själva, ett annat svar var att de skiljer på manga och tecknade serier. Flera svarade att de köper färdiga katalogposter inklusive ämnesord från BTJ, en av dessa svarande skrev att »Homosexualitet» möjligen skulle kunna användas som ämnesord så att det lätt går att hitta manga och manhwa med homosexualitet som tema. En annan skrev ämnesord »Yaoi» på alternativet annat, med kommentaren att denna svarande brukar sätta »Yaoi» som ämnesord för att kunna hitta i katalogen. Någon skrev att ämnesordet »Homosexualitet» är bra att ha med eftersom det kan komma frågor på det området. Nästan hälften av de som svarade på enkäten kryssade också i »Homosexualitet» som ämnesord. Ett bibliotek angav att de inte har några ämnesord på manga.

Angående hyllplacering var en kommentar att de har all manga/manhwa på ungdoms-avdelningen utom ett fåtal som står bland kapitelböckerna för mellanåldern. Ett annat svar var att de placerar barn/ungdomsmanga på en speciell mangaplats och vuxenmanga på vuxenavdelningen. Någon angav att de ställer dem bland serierna men på en speciell hylla för manga/manhwa. Ett par bibliotek angav att manga/manhwa var utbrutna ur seriebeståndet, enligt en kommentar till detta var orsaken att många besökare frågar specifikt efter

²⁹Vi antar att personen menade att klassificering alltså inte var aktuellt.

manga. Några bibliotek svarade att de har all manga på samma ställe. På kryssalternativen angav samtliga svarande att de placerar tillsammans med annan manga, flera kryssade också i med annan manhwa, efter målgrupp och efter språk.

4.3 Intervjuundersökning

Resultatet från intervjuerna redovisas tematiskt efter uppsatsens frågeställningar, efter en kort presentation av informanterna.

I och med att bibliotekens namn eller kommun syns i uppsatsen är det viktigt att erbjuda så mycket anonymitet som möjligt. Därför redogör vi endast för information som kan vara nödvändig för att förstå resultaten.

Kort om informanterna

Vi intervjuade totalt elva bibliotekarier från åtta folkbibliotek, där två av biblioteken tillhör samma kommun.

- Gävle: en bibliotekarie
- Göteborg: två bibliotekarier, en från vuxenavdelningen och en från barn- och ungdomsavdelningen
- Helsingborg: två bibliotekarier
- Jönköping: en bibliotekarie från vuxenavdelningen (kompletterades via epost med information från en bibliotekarie på barn- och ungdomsavdelningen)
- Malmö: en bibliotekarie
- Stockholm (Punktmedis): två bibliotekarier
- Stockholm (Serieteket): en bibliotekarie
- Kristianstad: en bibliotekarie

Bestånd och inköp

Gävle har inte gått ut med att de har manga med homosexuella teman men det kan säkert finnas intresse bland homosexuella och bisexuella, säger informanten. De har inga speciella tankar om att tänka på homosexuella som målgrupp vid inköp. Gävle utgår från själva historien, huruvida den är bra. Sådant är viktigare än förekomsten av homosexuella teman. De utgår enligt informanten ifrån BTJ-listorna vid inköp och köper inte in det som får dålig kritik. Informanten tror att de gör så för att de flesta bibliotek använder BTJ. De köper in det mesta av det som de får inköpsförslag på. Det får dock inte vara för grovt, homofobiskt eller rasistiskt. Exempel på en titel som ej köptes in är *Tokyo mew mew*, den uppfattades som sexistisk. Inköpen som inte är via BTJ beställs från Adlibris. Informanten får ibland tips på manna från "Mangabibliotekarien". Titlarna i vårt urval skulle enligt informanten mycket väl kunna passa in på biblioteket. Det handlar inte bara om homosexualitet utan om helheten, berättelsen, bilderna och målgruppen.

Serieteket har som princip att de ska köpa in serier utifrån deras innehåll, 70 % alternativ- och 30 % mainstreamserier, dock är de mer generösa med svensk utgivning, där de köper in omkring 90 %. De tittar på förlaget, skaparna och grafiken. Det går enligt informanten "alldeles utmärkt att ha ett bibliotek som inte köper någonting från BTJ", det är inte sant att det skulle vara lättare med tecknade serier, tvärtom är det mycket svårare att köpa mer udda litteratur, menar informanten.

Punktmedis har aktiva besökare och uppmanar dem alltid att komma med inköpsförslag. Det som enligt en av informanterna kan vara ett hinder är upphandlingsavtal, vilket de har med Adlibris, Bokus och BTJ, men inte med SF-bokhandeln. När det kommer ungdomar som gillar manga och det finns en ny katalog från SF-bokhandeln, brukar den ena informanten be dem att kolla i den och se om det finns något som biblioteket borde köpa in. Är det dålig kvalitet är det inte kul att köpa in det, uppger en informant, då kan det vara bra att testa med bara de första delarna till att börja med. Ibland kan det enligt en av informanterna komma svårtydda inköpsförslag, till exempel hade någon önskat "SasuNaru"³⁰, vilket kräver en del efterforskning. Därför föredrar de att prata med förslagsgivare direkt så att oklarheter kan redas ut.

Grundinställningen hos Punktmedis är att de i princip köper in allt som de får som inköpsförslag. Det som går att köpa via exempelvis SF-bokhandeln är inte sådant man skulle ha några invändningar mot att ha på biblioteket, säger en informant. Samma informant skulle inte se det som ett problem att köpa in till exempel *Fake* eller *Kizuna* som är riktigt klassiska inom BL. En av informanterna menar också att många bibliotekarier inte vet vad de ska köpa in. Det händer att bibliotek köper in en serie och upptäcker att den inte riktigt var vad de hade tänkt sig. Sådant kan informanten tycka är mer problematiskt än boys' love. Den andra informanten påpekar att om någon köper fel är det ju bara att erkänna det och säga att de kanske borde fråga exempelvis SF-bokhandeln om råd nästa gång. Det är inte att de innehåller sexscener som avgör om titlarna är värda att köpa in utan mer vilken standard de har och om man känner till någon nyare eller bättre serie som skulle kunna ge en roligare läsoplevelse, säger informanterna.

Malmö stadsbibliotek har enligt informanten inte tänkt så konkret på homosexuella teman, bara att det ska vara en balanserad samling. De köper "ganska mycket" efter inköpsförslag när det gäller engelska titlar säger informanten, på svenska köps det mesta som kommer ut. Ofta köper de in utifrån recensioner eller går till SF-bokhandeln och ser efter där. Malmö stadsbibliotek har störst samling av manga uppe på vuxenavdelningen, uppger informanten. Dit köper de allting som de tror att även en äldre publik kan uppskatta, även om det kanske egentligen borde klassas som barn- och ungdomslitteratur. En sak som informanten menar att man måste förhålla sig till när det gäller manga är att många serier är "så otroligt långa". *Blue* skulle de kunna köpa på en gång, för informanten vet att allt som det förlaget ger ut brukar vara bra. Det är om det vore direkt pornografiskt som de skulle vara mer tveksamma, de har inköpspolicier som de måste ta hänsyn till. Informanten tror att de skulle kunna köpa in alla dessa titlar, men kanske läsa på lite mer om *A strange and mystifying story* först, tror att den fanns med i amerikanska Preview-katalogen.

Göteborgs stadsbibliotek har varken diskuterat eller tänkt så mycket på homosexuella teman, förutom när det har kommit inköpsförslag på det. Göteborgs stadsbibliotek köper enligt informanten in väldigt mycket på inköpsförslag och ganska mycket efter recensioner.

³⁰Doujinshi där de manliga karaktärerna Sasuke och Naruto från serien *Naruto* framställs som ett kärlekspar. Kan även ses mer utskrivet i formen "Sasuke x Naruto" eller "Sasuke/Naruto", där den senare även illustrerar begreppet *slash*, vilket vi nämnde i bakgrunden.

Under våren 2008 fick de en hög med fem inköpsförslag från samma person, alla dessa hade "ganska uppenbart homosexuellt tema". Därutöver köpte de för några år sedan in *From Eroica with love* som de läste var en kultserie i Japan och en klassiker i den genren. Den verkade humoristisk. Skulle det vara pornografi eller sexistiskt köper de inte in det men det är ingen skillnad i hanteringen mellan homosexuella teman och annat enligt informanten. *A strange and mystifying story* skulle de i princip kunna köpa eftersom de är en vuxenavdelning och redan har andra böcker med "alla möjliga hemska saker". Informanten tror att de skulle kolla upp den innan de bestämde sig för inköp, alltså läsa recensioner i exempelvis uppslagsverk, mangaguides. Informanten på Göteborgs stadsbiblioteks barn- och ungdomsavdelning tror inte att de har en enda manga med homosexuella teman där.

Kristianstad har inte tänkt på att de skulle ta in homosexuella teman, snarare har de inte sett att det skulle vara "mindre värdigt" när någon frågade efter det, uppger informanten. För Kristianstad är det enligt informanten mangaläsare i allmänhet som de i första hand tänker sig som målgrupp och skulle någon fråga efter just homosexuella teman har de i alla fall någonting som inte är så "skrämmande", om nu någon vågar fråga efter sådant, böger är ju fortfarande ett skällsord, reflekterar informanten. I samband med visningen av våra medhavda titlar säger informanten att de kanske borde ha någonting för tjejer också, alltså om homosexuella tjejer. De handlar på Adlibris i första hand. Ett problem enligt informanten är att det inte finns någon titel med homosexuella teman på den svenska delen. Titlarna som de har är på engelska och de efterfrågas inte så mycket. När de får förslag på nya serier kollar de upp dessa. Manga kollar informanten upp på Mangabibliotekarien eller genom att fråga en kunnig familjemedlem. Informanten vill gärna ha något som provocerar lite och tycker att det är en del av jobbet som bibliotekarie, "fast till en viss gräns förstås". *A strange and mystifying story* vågar de inte ha när det är så explicit att det märkts som "mature audience" (18+). De får vara lite försiktiga när de har ett skolbibliotek, menar informanten.

Vår informant på Jönköpings stadsbiblioteks vuxenavdelning tycker att homosexuella teman är intressanta och viktiga att föra fram, "för alla människor ska kunna få sina historier berättade", det ska inte vara någon skillnad. Under 2008 dök det upp önskemål om yaoi i bibliotekets önskebok, där besökare kan skriva inköpsförslag, berättar informanten. De hade aldrig hört talas om yaoi och kollade upp det lite. Eftersom förslagsgivarna hade angett några titlar testade de att köpa in första och andra delen av *Fake* och första delen av *Dear myself*, alla tre har varit utlånade. Informanten tänkte att de kanske satsar på några till om de där går bra. De kan inte veta vilka som lånar titlarna de köpte in, om de lånar bara för att det är manga eller för att det är manga som handlar om homosexuella, säger informanten. Angående skillnader i utbud mellan GL och BL har informanten tänkt på att titlarna de fick önskemål om bara handlade om killar men för jämställdhetens skull vore det önskvärt att ha något motsvarande för tjejer.³¹ Denna informants intresse var att föra fram homosexuella teman men biblioteket i stort köper snarare manga i största allmänhet, uppger informanten. Homosexuella teman är inget problem utan ett tema bland annat enligt informanten, ingen på biblioteket skulle tänka tanken att låta bli att köpa manga på grund av homosexuella teman. Informanten tycker inte att någon av våra medhavda titlar skulle vara något problem.

Jönköpings stadsbiblioteks barn- och ungdomsavdelning har *Gravitation* men har köpt den som en av många serier snarare än på grund av dess homosexuella teman. Barn- och ungdomsavdelningen köper in det mesta som de får inköpsförslag på men när de måste

³¹På begäran fick informanten några tips från oss efter intervjun.

spara pengar är det mest serier på engelska som de blir mer restriktiva med. Det kan enligt barn- och ungdomsbibliotekarien bli problem med långserier eftersom det blir ett åtagande att slutföra det man påbörjat.

Enligt en informant på Helsingborgs stadsbibliotek är den homosexuella mangan inte något de har köpt in medvetet. Det har ”kommit på köpet” om någon gett inköpsförslag, eller som med förlaget Mangismo där de inte köpte *Gravitation* för att det var det temat utan för att det var Mangismo. De har gjort ett fåtal medvetna inköp av framför allt yaoi eftersom de hade en sådan som lånades så mycket att de försökte hitta några motsvarande. En av informanterna säger att de är lite försiktiga med att köpa in och vill gärna veta vad det har fått för recensioner först men mycket av det som köps är utifrån inköpsförslag. De köper från SF-bokhandeln. En informant nämner längden på vissa serier som ett hinder för inköp och säger att de hellre köper kortare serier. Amerikanska seriekatalogen Preview nämns av en av informanterna som en informationskälla. De har en del från DMP och en del som märkts med ”18+”. Informanterna menar att de inte skulle köpa pornografiska serier, men erotiska. De skulle köpa in alla våra medhavda titlar om de fick inköpsförslag på dem och bryr sig inte så mycket om angiven målgrupp, de har inget problem med någon av dessa titlar.

Klassificering och ämnesord

Enligt informanten i Gävle borde relevanta ämnesord finnas. Informanten tror inte att *Gravitation* har ämnesordet »Homosexualitet» men den skulle kunna ha det. Informanten kollar i katalogen och finner att *Gravitation* har »Tecknade serier», »Homosexualitet». Som jämförelse har *Dragonball* »Manga». Ämnesorden följer med poster som de får, de gör inget själva, men om någon söker på till exempel »Homosexualitet» vore det enligt informanten bra om sådan manga kom med. Informanten vet inte riktigt varför de inte ändrar, kanske har det med tid att göra.

Informanten på Serieteket anser att det där med klassificering snarare är en indexeringsfråga. De har valt att ha böcker i genrer redan från början och informanten tycker att nyckelordet är indexeringen. Om biblioteken skulle börja indexera mer och mer skönlitteratur skulle man få fram dessa aspekter mycket bättre, säger informanten.

Punktmedis lägger inte in ämnesord. En informant säger att man skulle kunna lägga in lokala ämnesord i Stockholm men det är bara fyra personer som har den behörigheten.

På Malmö stadsbibliotek säger informanten att homosexuella teman nog skulle markeras med ämnesord snarare än klassificering, om man inte vill dubbelklassa dem, annars har ju alla de svenska »Hci», och de engelska ».05». Malmö stadsbibliotek använder inte ämnesord så mycket på skönlitteratur allmänt. Informanten vet inte hur det förhåller sig med manga men kan tänka sig att ämnesord inte används så mycket och tror inte att de har jobbat med att lägga in genrebeteckningar alls. Malmö stadsbibliotek använder ämnesorden »Manga» och »Manhwa».

Göteborgs stadsbibliotek lägger inte in ämnesord på serier men ibland kommer det från BTJ, annars står det bara »Manga» i katalogen. När det gäller genrer kan de tyvärr inte söka på det, säger informanten på vuxenavdelningen.

När det gäller klassificering tror informanten i Kristianstad att de klassats som engelsk skönlitteratur och på vuxenavdelningen men det beror på vilka serier de har. De har en titel med homosexuella teman som är klassad som ungdomsbok. Informanten säger att de flesta ämnesord inte finns på BTJ, de har fått katalogisera dem själva. Om man söker efter

homosexuella i böcker är det enligt informanten inte alltid så lätt att hitta, så informanten tänkte att man ska kunna hitta det i en manga eller manhwa i alla fall. Informanten försökte hitta ämnesord som redan fanns och letade i bookit. Att »Yaoi Manga» skulle handla om homosexualitet hittade de också information om »någonstans».

På Jönköpings stadsbibliotek säger informanten att de katalogiserat ämnesord men inte mycket mer än »Homosexualitet» och »Manga». På de svenska posterna har det förmodligen kommit med ämnesord från BTJ men de engelska posterna har de katalogiserat själva och då lagt in ämnesorden också. Söker man i deras katalog och letar efter homosexuella teman, det kanske man inte vill fråga efter, då ska man kunna hitta det, säger informanten. Det är ett så stort bibliotek, de köper så mycket böcker och då blir det så många katalogposter, så de kan inte sitta och bearbeta varje post utan är ganska beroende av de ämnesord som BTJ skickar med posterna, på gott och ont, menar informanten. De kan också uppmärksamma det de själva tycker behöver ändras. Det kan exempelvis vara så att homosexualitet inte är något bärande tema i boken men någon av karaktärerna råkar vara homosexuell. Då kanske inte det ämnesordet följer med men de vill ändå att det ska vara sökbart, berättar informanten. Upptäcker de något sådant så brukar de lägga in ämnesord men då krävs det att de märker det.

Ovanstående gäller inte på Jönköpings stadsbiblioteks barn- och ungdomsavdelning, som än så länge inte haft möjlighet att komplettera katalogposterna. De planerar dock att göra det eftersom sökbarheten inte är bra, uppger informanten på barn- och ungdomsavdelningen, och kommer då att ta utgångspunkt i bland annat Fredrik Strömbergs bok *Mangabiblioteket*, några internetplatser och egen läsning. Informanten kommer antagligen att ange »Homosexualitet» endast som innehållsligt ämnesord och benämna »genren» exempelvis »Shonen-ai».

På Helsingborgs stadsbibliotek säger en av informanterna att ämnesorden ibland blir inkonsekventa för att de inte hinner läsa allt. De kan ha serier med homosexuella teman som de inte vet om men om de vet om det kan de lägga in ämnesord. Till exempel lade de in »Homosexualitet» på *Fake*. En av informanterna säger att det är svårt med termerna shounenai, shoujoai och yaoi, yuri, en del likställer dem men framför allt förlagen förvirrar genom att använda olika termer. De har lagt in sådana ämnesord på några titlar, till exempel *Gravitation* tror informanten ligger på »Shounen ai». »Yuri» har de lagt på en titel, *Between the sheets*, inte för att det var så mycket sex utan för att den riktar sig till vuxna. Informanterna tycker att det är en fråga om tid, de har tyvärr inte så mycket tid att sitta och pyssla med böckerna, att jobba aktivt med ämnesord ingår inte i deras arbetstid. En informant påpekar att många av posterna inte finns att köpa, de får katalogisera själva. Fördelen är att en av informanterna känner till termerna. Apropå våra medhavda titlar nämner en informant att *Utena* har bland annat »Shoujo ai» som ämnesord. Står det yaoi på boken kan de lägga in det som ämnesord, informanterna ser att »Shounen ai» står på *Let Dai*, och »Shoujo» på *Revolutionary girl Utena: the adolescence of Utena* (härefter *Utena: adolescence*). Eventuellt kunde de lägga in »Shoujo ai» också efter att ha tittat i den, säger en av informanterna. Det är svårast med *Blue* eftersom inget står på den, men om till exempel SF-bokhandeln har angett något skulle de kanske kunna använda det.

Fysisk placering

Enligt informanten i Gävle är det berättelsen som är viktig och det är inte homosexuella teman i sig som avgör om en titel hamnar på barn- eller vuxenavdelningen. I regel är det

naket, våld och satir som kan utgöra skäl att placera som vuxenlitteratur. Om det exempelvis är en äventyrstitel och huvudpersonerna är två kära tjejer placeras den på barnavdelningen, förklarar informanten. Den placeras däremot på vuxenavdelningen om det finns scener där karaktärer har sex eller om det är mycket våld eller grovt språk. Som exempel på vad som hamnar var berättar informanten att *Love Hina* flyttats till vuxenavdelningen.

Vår informant på Serieteket funderar nästan varje år på om de ska "bryta ut hbt" eller inte. Vid vissa tillfällen, till exempel under pride, bryter de ut och skyltar precis allt sådant. Men informanten vet inte riktigt varför de skulle bryta ut det som en genre och tror snarare att de i portalen som de bygger skulle kunna ha en extra beskrivning av just de böckerna, en djupare indexering. De har pratat om saken på avdelningen och kommit fram till att alla kan plocka fram det som behövs om någon frågar. Hittills har det fungerat bra, säger informanten. De brukar göra listor till pride och kommer vid pride 2008 att göra en läshörna. Då plockar de fram "precis varenda en som har någon liten tillstymmelse" till homosexuella teman. Informanten berättar att de också försökt blicka bakåt till skaparna, att om en skapare gjort någon serie som inte tar upp ämnet men själv är mycket engagerad i hbt-sammanhang så lyfter de fram även de serierna. Men när det gäller hela BL-utgivningen tror informanten att deras låntagare hittar "vackra pojkar", så de har inte lyft fram det.

En av informanterna på Punktmedis menar att när man börjar dela upp saker blir det på ett sätt svårare att hitta eftersom många eller vilken bok som helst sällan handlar om bara ett ämne. Var drar man gränsen? I vissa serier är det homosexuella temat mest insinuationer eller en stämning, ingenting rakt ut. Då kanske man till och med riskerar att skrämja bort vissa läsare om man sätter det i en hylla med homosexuella teman, funderar informanten. Vid ett studiebesök i London fanns det queerhyllor som var väldigt tydligt uppskyltade, berättar den andra informanten. Då kom tanken att de kanske också borde ha det men när de diskuterade det kom de fram till att det å andra sidan kan bli väldigt utpekande. Det är en väldigt svår balansgång, tycker informanterna. "Ungdomar söker sin identitet på alla plan och då kanske vi som vuxna vill så väl och det blir så fel". Det där är väldigt svårt, fortsätter en informant, så de bestämde sig för att de inte skulle göra en sådan hylla.

Vuxenavdelningens informant på Göteborgs stadsbibliotek säger att de har så mycket manga att de har pratat om att göra en genreindelning. Samtidigt lånas det så mycket, är en sådan rotation på det, att det nästan inte är lönt att organisera det utan det är bättre att bara låta det stå blandat. Vid hbt-festivalen samlade de böcker nere på avdelning 3 och 4, där de har böcker om könsfrågor, och då plockade de ner *Banana fish* och annan "gaymanga", berättar informanten. *Let Dai* passar bäst på vuxenavdelningen men *Blue* platsar definitivt bland tonårslitteraturen, tycker informanten på barn- och ungdomsavdelningen.

Informanten från vuxenavdelningen på Jönköpings stadsbibliotek tycker att det är lite problematiskt med målgrupper, eftersom många yngre barn tittar efter manga och allt är de inte mogna för när de är 8–11 år. Det är inte homosexuella teman i sig de är tveksamma till, förklarar informanten, snarare är det sex och våld i allmänhet som kan vara olämpligt för barn. De funderar på var det passar bäst, med tanke på både praktiska placeringsfrågor och på innehållet, men de har inte hittat någon bra lösning än. Informanten tänker mest på vad huvudpersonerna är för sorts personer när det gäller placering. Det är en glidande skala men det ska vara någorlunda vuxet, annars får det vara på barnavdelningen. Man skulle kanske kunna föreslå *Blue* till unga vuxna, säger informanten, den är på gränsen åldersmässigt. Var *Gravitation* passar bäst vet informanten inte riktigt.

På Jönköpings stadsbiblioteks barn- och ungdomsavdelning har de *Gravitation* men informanten på den avdelningen har funderat på om den istället skulle höra hemma på

unga vuxna-avdelningen eftersom dess målgrupp är från 16 år. Enligt informanten skulle exempelvis "shonen-ai-serien Demon Diary" däremot vara kvar på barn- och ungdoms-avdelningen, då målgruppen för den är från 12 år.

Informanterna på Helsingborgs stadsbibliotek säger att det är en ungdoms- och vuxen-serieavdelning, de köper in alltifrån det som är till för de yngre till sådant som är markerat med "mature content" på omslagen. Om några barn sedan lånar dem är inte något som de som bibliotekarier kan styra, säger en informant. De har haft en prideutställning och försökte ta fram vad de hade inom homosexuella teman då.

4.4 Sammanfattning av resultaten

I katalogsökningarna fann vi att svensköversatt manma var tillgänglig på fler bibliotek än den engelsköversatta och att endast svensköversatt manma hade ämnesord och lektörsomdömen i Burk. Bibliotekskatalogerna hade flera nya titlar och ämnesord som vi inte funnit i Burk. Titlarnas placering varierade och i vissa kataloger fanns intressanta anmärkningar. Några kataloger erbjöd dessutom möjlighet att kombinera ämnesord som »Homosexualitet» med »Manga» eller »Tecknade serier» för att få fram relevanta titlar. Generellt varierade möjligheterna att hitta manma med homosexuella teman mellan de olika katalogerna.

Genomgående för enkätsvaren var att många hänvisade till BTJ och att homosexuella teman inte ansågs utgöra något hinder i sig. Som faktorer som kan påverka hanteringen nämndes istället recensioner, vilken åldersgrupp det riktar sig till, hur grovt det är eller om det är sexistiskt, rasistiskt etc. Någon skrev att ämnesordet »Homosexualitet» kan användas och en annan »Yaoi», för att underlätta för den som vill finna manma med dessa teman.

När det gäller bestånd och inköp verkade även de intervjuade biblioteken överens om att homosexuella teman inte var något hinder i sig, däremot exempelvis våld och sex om det var för grovt. De flesta hade inte heller sett homosexuella teman som ett skäl att köpa in utan tagit in utifrån inköpsförslag eller tillsammans med andra böcker från samma förlag. Informanten på Jönköpings stadsbiblioteks vuxenavdelning hade dock varit intresserad av att föra fram just dessa teman. Recensioner nämndes bland sådant som påverkar inköp men framför allt inköpsförslag.

Flera av de intervjuade angav att tidsbrist kunde vara en orsak till att de inte alltid lade in ämnesord och några bibliotek uppgav att de inte alls lade in sådana. Eftersom det ofta inte följer med så mycket ämnesord från BTJ måste de lägga in själva om det ska gå att hitta på det sättet. De som ändå lade in ämnesord för att visa på homosexuella teman i manma använde främst »Homosexualitet» eller specialtermer som »Yaoi», utom Jönköpings stadsbibliotek som förutom »Homosexualitet» använde exempelvis »Lesbisk kärlek». Gävle menade att det vore bra om även manma med dessa teman kom med vid sökning på »Homosexualitet». Klassificeringen var vanlig SAB-kod och ansågs inte kunna erbjuda något i fråga om hanteringen av manma med dessa teman.

Precis som vid inköp menade de intervjuade att det inte var homosexuella teman i sig som avgjorde placeringen, utan till exempel målgrupp och hur explicit det är. Några nämnde osäkerhet kring om det var bäst att ha en särskild plats för böcker med homosexuella teman eller att låta det stå tillsammans med de andra men det de kommit fram till var att det nog var bäst att ha det blandat. Flera av biblioteken hade dock gjort särskilda skyltningar av böcker med homosexuella teman i samband med pridefestivaler och liknande.

5 Analys och diskussion

I detta kapitel redovisar och diskuterar vi analysen av resultatet utifrån de analysfrågor vi redogjorde för i metodkapitlet och våra huvudsakliga frågeställningar. Kapitlet avslutas med ett slutsatsavsnitt.

5.1 Vilken GL/BL-manma finns och köps in?

Här presenteras analysresultat och diskussion kring vår första frågeställning.

Bakomliggande perspektiv

Intressant med lektörsomdömena för *Demon diary* och *Gravitation* är att båda dessa titlar tycks rekommenderas till en bred publik, ”oavsett kön” respektive ”i stort sett vem som helst”, vilket skulle kunna ses som ett tecken på att det homosexuella temat, i den mån det anses finnas där, ses som universellt. Att Kristianstad ser manmaläsare i allmänhet som målgruppen kan också ses som ett tecken på att dessa teman ses som något universellt.

Recensionernas betydelse

Flera av våra informanter angav att BTJ:s lektörsomdömen och andra recensioner påverkade beslut om inköp, några angav också att de utgick ifrån vilket förlag som gav ut titeln. Intressant att jämföra är de två titlar utgivna av Mangismo som båda har lektörsomdömen där BL (”shonen-ai” respektive ”shônen-ai”) nämns: *Demon diary* och *Gravitation*.

Hos Boon & Howard var titlarna med homosexuella teman färre på biblioteken jämfört med andra titlar. Homosexuella teman nämndes visserligen i lektörsomdömet för *Demon diary* men med tillägget att det inte var explicit, så det är svårt att säga om det kan ha påverkat bibliotekens inköp och i så fall i vilken riktning. För *Gravitation*, som fanns på betydligt färre bibliotek, var dock det homosexuella temat klart uttalat i lektörsomdömet.

Att det var färre bibliotek som hade *Gravitation* än de andra skulle kunna tyda på att biblioteken var tveksamma till serien på grund av dess uttalat homosexuella tema. För att se om det finns ett sådant mönster skulle det dock behövas jämförelser med flera andra titlar, gärna från samma förlag, där homosexuella teman inte nämns alls i lektörsomdömen. Det skulle till exempel också kunna vara så att skillnaden beror på lektörernas ordval. Uttryck som ”mycket rolig” är starkare än ”underhållande” och lockar kanske till inköp i högre grad än exempelvis ”magnifikt tecknad”.

En annan tänkbar förklaring är att det beror på vilken målgrupp som anges. Kanske uppfattas *Demon diary* som en serie med bredare publik än de andra eftersom en lektor skriver att den kan läsas av nästan vem som helst. Samtidigt sägs *Demon diary* och *Snow drop* rikta sig mest till flickor medan *Gravitation* kan läsas oavsett kön enligt lektören för denna. Det kan vara så att många bibliotek gärna vill skaffa sig mer manma som tilltalar flickor, till exempel för att de tidigare mest haft manma för pojkar eller för att det mest verkar vara flickor som lånar manma där. Å andra sidan är det möjligt att homosexuella uppfattas som den väsentliga målgruppen för böcker med homosexuella teman och att *Gravitation* därför ses som en serie med mindre publik.

Flera av de som svarade på enkäten uttryckte att inköpen berodde mycket på BTJ och att de inte själva läste så mycket av den manma de köpte in, alla svarande angav dessutom

att positiva recensioner påverkade dem till att ta in. Boon & Howards tanke om att det inte var troligt att biblioteken tagit in titlar som inte recenserats kan därför tänkas gälla även på svenska bibliotek. Å andra sidan går det inte riktigt att jämföra så, de av BTJ recenserade titlarna var de på svenska och att svenska bibliotek tar in material på svenska i första hand har väl sin naturliga förklaring. Flera av de intervjuade biblioteken verkade dock använda sig av recensioner från annat håll, såsom Mangabibliotekarien, seriekataloger, mangaguides och internetsidor. Att undersöka förekomsten av GL/BL-manma i några av dessa källor hade därför kunnat vara intressant.

Urvalskriterier och beståndsmedvetenhet

Enligt enkätsvaren kunde urvalskriterier vara att det inte skulle innehålla grova sexscener, rasism, sexism med mera. Däremot fick titlarna, som tidigare nämnts, gärna ha positiva recensioner, vara efterfrågade och inte utgöra för långa serier. Liknande kriterier uttrycktes av våra intervjuade.

Även om de som svarade på enkäten inte skrev att manna med homosexuella teman som fenomen var något okänt för dem var det flera som var osäkra på om sådan manna fanns i deras bestånd. Det verkar inte omöjligt att de kan ha haft sådana titlar utan att veta om det, så Snowballs påstående om att bibliotek som inte hört talas om serieromaner knappast har sådana, om hon har rätt i det, kanske inte kan överföras till att gälla manna med homosexuella teman på svenska folkbibliotek.

Som Snowball var inne på är det annars rimligt att tänka sig att biblioteken inte har sådant som de aldrig hört talas om. I Jönköpings stadsbibliotek hade de inte hört talas om yaoi när de fann önskemål om det i önskeboken. Även om detta inte kan utgöra underlag för generalisering kan det vara så att andra bibliotek inte heller känner till fenomenet. Samtidigt kan det som sagt hända att de har manna med homosexuella teman utan att veta om det. Detta gäller kanske särskilt titlar där homosexuella teman snarare ses som "betydelse" än "ämne", alltså titlar som inte alls är explicita men ofta tolkas som GL eller BL, exempelvis *Demon diary* – som enligt vår katalogsökning fanns på många bibliotek – eller *Utena*, en av få GL-titlar som vi hittade på flera bibliotek³².

5.2 Vilka beskrivningar får GL/BL-manma i katalogerna?

Här presenteras analysresultat och diskussion kring vår andra frågeställning.

Bakomliggande perspektiv

Utifrån de funna ämnesorden i katalogsökningarna ser det ut som att om lesbiska teman hanteras för sig eller som inkluderat i "homosexualitet" varierar lite. Några ämnesord som pekar på bisexuella teman har vi inte sett men inte heller letat specifikt efter vid söktillfällena. Ett problem här är att bisexuella teman kan tolkas som homosexuella teman och det kan vara svårt att urskilja om det inte står uttryckligt. Om bisexualitet ses som en del av homosexualitet behöver det alltså inte vara en medvetet universell syn.

När det gäller lesbiska teman skiljdes dessa ut i Helsingborgs stadsbiblioteks katalog, vilket dock har att göra med att manmatterna, exempelvis shoujoai, är könsbundna. I Kristianstad hade samma ämnesord använts för både GL och BL, varav »Homosexualitet»

³²Ett av dessa bibliotek verkade inte ha den före intervjutillfället och kan möjligen ha påverkats av oss.

tyder på universell syn medan termen yaoi i »Yaoi Manga» vanligen bara användas för BL vilket gör det här fallet lite svårtolkat. I Jönköpings stadsbiblioteks katalog har de funna GL-titlarna både fått det mer universella ämnesordet »Homosexualitet» och ämnesord som uttrycker lesbiska teman specifikt. Flera av de undersökta katalogerna hade dock inte använt ämnesord som uttrycker homosexuella teman alls, vilket tyder på universell syn.

Queera ämnesord

Förutom de mer eller mindre sedvanliga ämnesorden för manna verkar det vanligaste ämnesordet för manna med homosexuella teman enligt våra katalogsökningar vara »Homosexualitet». Det är också ett ämnesord som nämns av ett par av våra informanter. Enligt Rothbauer uppgav ingen av hennes informanter att de sökte på »homosexuality». Några bibliotek berättade också att de använde manmatermer som ämnesord för manna med homosexuella teman. I Kristianstads fall verkade det bara vara »Yaoi Manga» men Helsingborg hade ett bredare utbud där även termer för GL användes.

Både Boon & Howard, Rothbauer och de la Tierra uttryckte att förekomsten av relevanta ämnesord kan vara betydelsefull om material med homosexuella teman ska gå att hitta. På GL-sidan är det intressant att endast två bibliotek, såvitt vi kunde se i våra katalogsökningar, använt ämnesord som specifikt visar på lesbiska teman. En nämnvärd skillnad mellan dessa bibliotek är att Helsingborgs stadsbibliotek använt ämnesord som uttrycker förekomsten av lesbiska teman med GL-termer medan Jönköpings ämnesord är mer allmänna; i det senare fallet blir titlarna alltså lättare att hitta för den som söker lesbiska teman i allmänhet medan det tidigare fallet verkar vara mer anpassat efter de som specifikt söker manna med lesbiska teman och känner till begreppen.

Att Rothbauers informanter inte verkade söka på »homosexuality» kan ha handlat om att ordet helt enkelt inte används så mycket i vardagligt språk, snarare än om att lesbiska skulle söka främst på termer för lesbiskhet, emedan de även sökte på »gay» och »queer». Vi har inte kunnat undersöka vilka söktermer lesbiska i Sverige använder inom ramen för vår uppsats men det finns kanske andra som har det. Det kunde dock vara intressant att i en annan studie undersöka vilka söktermer som används av personer som söker just manna med lesbiska teman.

Att ha en bibliotekskatalog som allmänheten kan söka i är indirekt en sorts gör det själv-budskap och då är det kanske inte så konstigt om många användare sällan frågar bibliotekarierna, som Rothbauer var inne på. Vi tänker att antingen utgår de ifrån att det som de inte hittar själva helt enkelt inte finns, eller så kanske de känner sig lite dumma om de inte klarar att hitta det själva. När det gäller homosexuella teman är det sannolikt ännu vanligare att inte fråga, eftersom sådant som rör homosexualitet kan vara väldigt känsligt. Om biblioteken *vill* att användare ska kunna hitta böcker med dessa teman, verkar det därför extra viktigt att jobba med hur de beskrivs i katalogen, till exempel med ämnesord.

Användarfokus och underkatalogisering

Det Bowker & Star skriver om att kategorier kan vara obefintliga till dess att de skapas socialt, även om det som kategorin beskriver redan existerar, kan med fördel jämföras med Campbells motsatspar essentialistisk–konstruktivistisk. Detta kan i sin tur appliceras på manna med homosexuella teman, närmare bestämt på vilka kategorier som används för att beskriva dessa teman i denna manna. I enkätsvaren angav ett bibliotek att ämnesordet

yaoui användes. Detta begrepp är relativt nytt, särskilt i svenska bibliotekssammanhang och används troligen inte till så mycket annat än tecknade serier och filmer.

Frågan är då om biblioteken uppfattar manna med homosexuella teman som litteratur om homosexualitet och då kanske kategoriserar det med ämnesordet »Homosexualitet» eller som en form av manna, exempelvis kategoriserat som »Yaoi». Det första alternativet kan tänkas ligga närmare en syn på kategorin som ett koncept som rör en minoritet (motsatsparet minoritet–universell) än det andra alternativet där kategorin kan anses vara riktad till dem som läser manna eller tecknade serier mer allmänt.

Underkatalogisering och att standarder inte används fullt ut, som Olson & Schlegl nämnde som problem med standardisering, finns det tecken på i resultatet från vår enkätundersökning. Närmare bestämt kryssade nästan hälften för »Homosexualitet» som ämnesord men det är svårt att veta varför de andra inte gjort det. Kanske har det att göra med osäkerheten kring huruvida skönlitteratur ska få ämnesord³³ och i så fall skulle någon kunna tycka att det snarare varit fråga om överkatalogisering i de fall det använts.

Vårt resultat tyder inte oväntat på att biblioteken kan välja lite olika intressen att utgå ifrån när det gäller hanteringen. Informanten på Jönköpings stadsbibliotek ville föra fram temat vilket också märks i resultatet från katalogsökningarna, där Jönköpings stadsbibliotek i högre grad än de andra biblioteken lagt in ämnesord som visar för allmänheten att titlarna har homosexuella teman. Katalogsökningarna visade också att Helsingborgs stadsbibliotek var det bibliotek som använt flest termer för användare som är mer insatta i manmans genrer och subgenrer, medan Kristianstad verkar ha försökt ta hänsyn till båda dessa utgångspunkter. För att avgöra vilket som fungerar bäst skulle det behövas användarstudier men det går åtminstone att tänka sig dels att förekomsten av relevanta ämnesord underlättar vid sökning, särskilt för de användare som inte vågar fråga, dels att chansen att en insatt manmaläsare söker på till exempel »Homosexualitet» för att hitta BL eller GL är större än att en oinsatt som söker tecknade serier med homosexuella teman söker på exempelvis »Yaoi».

5.3 Var placeras GL/BL-manna?

Här presenteras analysresultat och diskussion kring vår tredje frågeställning.

Bakomliggande perspektiv

Att flera bibliotek plockar fram manna med homosexuella teman i samband med pride-festivaler tyder på medvetenhet om att de finns och att homosexuella uppfattas som en tänkbar målgrupp. I dessa fall blir det alltså ett synliggörande av homosexuella teman, en lite minoritetiserande hantering, för att ansluta till Campbells motsatspar. Är det måhända så att hanteringen kan vara mer universaliserande under resten av året? Några av de som svarade på enkäten kommenterade ju att homosexualitet inte särbehandlas. Kanske är skyltandet av manna med homosexuella teman i samband med pridefestivaler men inte i vanliga fall vissa biblioteks sätt att lösa den där balansen som Campbell nämnde.

³³I Kungliga bibliotekets Svenska ämnesord (<<http://www.kb.se/katalogisering/Svenska-amnesord/>>, åtkommen 2009-05-18) verkar just detta ämnesord kopplas till facklitteratur om man ser till klassifikationskoden men vi har inte kollat upp om de skrivit några mer uttryckliga rekommendationer om detta och vet inte om det kan tolkas som att de menar att ämnesordet inte bör användas på skönlitteratur.

Typ av hyllplacering

Att en del bibliotek enligt katalogsökningarnas resultat hade särskilda hyllor för många verkar, med tanke på manmans popularitet, vara ett exempel på vad Rowley & Farrow kallar *reader interest arrangement*. Från enkätsvaren fick vi också exempel där manna tycks ha blivit orsak till denna typ av hyllplacering, åtminstone en av de svarande skrev som kommentar att många besökare frågar specifikt efter manga. Det verkade dock inte i någon av våra undersökningar som att läsares intresse för manna med homosexuella teman motiverat någon utbrytning av just dessa.

Sudda ut eller förstärka skillnader

Informanterna på Punktmedis uppfattning när det gäller att dela upp böcker påminner lite om det Bowker & Star skriver om att distinktioner förstärker skillnader. Om titlar med homosexuella teman placeras i en särskild hylla skulle den distinktionen enligt detta resonemang bli väldigt stark, något som enligt Punktmedis skulle kunna bli utpekande och få en avskräckande effekt. Enligt Bowker & Star påverkar en etablerad kategori människors syn på sig själva och tillvaron och Punktmedis informanter nämner i sitt resonemang ungdomars identitetssökande, ett tecken på att de menar att en så tydlig kategorisering som en särskild hyllplacering för homosexuella teman kan påverka ungdomarnas syn på sig själva och andra, speciellt då det kan ses som väldigt utpekande att gå till en sådan hylla.

5.4 Slutsatser

I katalogsökningarna fann vi svar på i vilken mån GL/BL-manma fanns på de utvalda biblioteken. Metoden gjorde det inte möjligt att se resultatet som uttömmande, de funna titlarna bör därför ses som ett flertal exempel på vad som fanns snarare än som en komplett lista. Vårt resultat från katalogundersökningarna säger kanske inte heller så mycket om varför det finns mer BL än GL på biblioteken men eftersom utbudet för GL är mycket mindre kan vi anta att det åtminstone delvis beror på det. Ett annat tänkbart skäl är att det är mindre känt och efterfrågas mer sällan.

Att svarsfrekvensen för enkäten blev så låg innebär att dess resultat inte kan generaliseras. Istället har vi använt det kvalitativt som stöd för intervjuerna. Enkätsvaren gav oss vissa indikationer på vad som kan vara förklaringar till vilken manna som finns och köps in på de utvalda biblioteken. Därtill fick vi några svar på vilken GL/BL de visste att de hade, trots att vi inte uttryckligen frågade om vilken de hade, bara *om* de hade någon.

Valet att genomföra semi-strukturerade intervjuer innebar bland annat att de intervjuade berättade olika mycket om vilken GL/BL som fanns på biblioteken och varför just denna köpts in. Detta gjorde å andra sidan att olika aspekter belystes. Ofta kom de in på mer allmänna principer för inköp vilket dock mycket väl kunde vara relevant även för GL/BL. Våra medhavda titlar var här till hjälp eftersom de ledde informanterna till att berätta om de skulle kunna köpa in dessa titlar och de gav ofta motiveringar till detta.

Efterfrågan och inköpsförslag verkar utifrån resultaten ofta vara en avgörande faktor för vilka titlar som köps in men i flera intervjuer nämndes även att de kan köpa in titlar som ingår i utgivningen från ett förlag de brukar köpa in från.

Att flera av våra informanter nämnde att de köpte in utifrån inköpsförslag tyder på att GL inte har efterfrågats lika mycket som BL. Både Rothbauer och Boon & Howard nämner

brist på litteratur om lesbiska på biblioteken. Om vi ser enbart till de tidiga katalogsökningarna verkar GL bara ha funnits på enstaka bibliotek vid den tiden men efter intervjuerna hittade vi några fler. Några informanter uttryckte intresse för att skaffa något för tjejer också vilket delvis kan förklara detta. Våra medhavda titlar och tips från oss kan ha påverkat de intervjuade bibliotekens inköp.

I katalogundersökningen fann vi också svar på vilka klassifikationskoder och ämnesord som GL/BL-manma får på de undersökta biblioteken. Enkätsvaren innehöll en del exempel på vilka ämnesord de undersökta biblioteken använde på GL/BL-manma. I samband med intervjuerna fick vi också veta en del om hur de undersökta biblioteken tänkte angående klassificering och ämnesord för GL/BL-manma.

Att »Homosexualitet» inte används mer som ämnesord för manma med homosexuella teman skulle kunna bero på att detta ämnesord vanligtvis uppfattas som att vara till för facklitteraturen.

När det gäller klassificering verkar det som att denna helt enkelt beror på klassificeringssystemet. I SAB är det »Hci» för manma översatt till svenska och »Heexj.05» respektive »Heexk.05» för manga och manhwa översatta till engelska som gäller, även om Malmö stadsbibliotek nämner möjligheten att dubbelklassa.

Ett intryck från intervjuerna, men även enkäterna, är att hur mycket som görs för att underlätta sökning efter manma med homosexuella teman till stor del beror på bibliotekarierna själva, om de har intresse och tid. Det är då de exempelvis kan komplettera ämnesorden från BTJ med bättre beskrivningar. Ett flertal av de som svarade på enkäterna verkade hålla sig till BTJ medan flera av de intervjuade, som också verkade ha mer manma med homosexuella teman, i någon mån katalogiserade själva.

Katalogsökningen gav även svar på var GL/BL placeras på de undersökta biblioteken om vi kan förmoda att hyllsignum brukar överensstämma med placering. Hyllplacering berördes på flera sätt i enkäten och där fick vi flera ledtrådar till hur GL/BL-manma placeras och varför. Genom intervjuerna fick vi djupare svar på hur de undersökta biblioteken hyllplacerat GL/BL och varför de valt att göra så.

Beträffande vad som hyllplacerades som barn- och ungdomslitteratur respektive vuxenlitteratur såg vi att det var lite olika mellan olika bibliotek. De titlar som hade ungdomssignum i Burk-sökningen var alla tre mindre uppenbart litteratur med homosexuella teman, vilket kan vara ett tecken på att titlar med explicita homosexuella teman ofta hamnar på vuxenavdelningen medan titlar där temat ses som *betydelse* kan hamna på barn- och ungdomsavdelningen. Ett undantag är *Desire* som i katalogen där den fanns var ställd på ungdomssignum (förlaget anger "18+" som åldersrekommendation).

Att några bibliotek uppgav att de hade all manga på samma ställe skulle kunna vara ett omvänt exempel på det problem som Snowball nämnde, att en del biblioteksarbetare inte inser vilket spektrum av manma som finns tillgängligt. I fallet hos Snowball var det fråga om att all manma uppfattades som för våldsamt och inte köptes in, för bibliotek som har all manma på samma ställe är det kanske fråga om en motsatt form av okunskap. Å andra sidan är det förstås möjligt att dessa bibliotek inte köper in något som är så grovt att det skulle kunna anses olämpligt att inte dela upp beståndet så att en del finns på vuxenavdelningen och de andra på barn- och vuxenavdelningen eller motsvarande.

Uppsatsens främsta värde ligger förmodligen i de mönster som de kvalitativa undersökningarna blottlagt och som senare skulle kunna undersökas kvantitativt. Eftersom uppsatsens ämne såvitt vi vet är nytt och det inte verkar finnas så mycket manma med ho-

mosexuella teman på svenska bibliotek vore det också intressant att se om situationen ser annorlunda ut om några år eller att jämföra med bibliotek i andra länder, där dessa titlar kanske är lättare att finna och hanteringen annorlunda. Det kunde också vara intressant att göra en katalogundersökning där alla svenska bibliotek är med.

6 Sammanfattning

I denna uppsats ville vi undersöka hur svenska folkbibliotek hanterar östasiatiska tecknade serier med homosexuella teman, eftersom vi tänkte att dessa serier kan medföra en särskild problematik. Såvitt vi vet har detta inte undersökts tidigare.

För enkelhetens skull hittade vi på samlingsnamnet *manma* för att beteckna manga, *manhwa* och *mànhuà*. Eftersom vi inte hittade någon *mànhuà* med homosexuella teman på de språk som svenska folkbibliotek oftast har *manma* på (svenska och engelska) kom uppsatsen att i praktiken endast ta upp *manga* och *manhwa*.

På grund av personligt intresse för *manma* hade vi tyckt oss se vissa mönster i bibliotekens kunskapsorganisatoriska hantering av *manma*. Det verkade i våra ögon som att hanteringen inte tog hänsyn till hur sinsemellan olika *manma* kan vara. Vi tänkte att hanteringen av *manma* med homosexuella teman kan vara en utmaning för biblioteken eftersom GL/BL-*manma* kanske inte passar in i de nuvarande systemen. Därför ville vi undersöka dels hur hanteringen ser ut och dels försöka förstå varför den ser ut så, vilka tankar som ligger bakom. Vi valde tre frågeställningar för att ta reda på detta: Vilken GL/BL-*manma* finns och införskaffas på de undersökta biblioteken, och varför just denna? Vilka ämnesord och klassifikationskoder får GL/BL-*manma* på de undersökta biblioteken, och varför just dessa? Var (hylla, avdelning) placeras GL/BL-*manma* på de undersökta biblioteken, och varför just där?

I sökandet efter teorier och liknande forskning letade vi främst efter kritisk analys av kunskapsorganisation, litteratur om ämnesåtkomst för verk med homosexuella teman, samt litteratur om bibliotek och *manma*. Tre motsatspar som beskrivs av Grant Campbell, essentialistisk–konstruktivistisk syn, minoritet–universell syn och syn på ämne–betydelse, fann vi särskilt användbara.

Vi genomförde tre slags undersökningar: katalogsökningar, en enkätundersökning och intervjuer med bibliotekarier. Katalogsökningarna gjordes dels i Burk och dels i ett antal utvalda bibliotekskataloger. Enkäter skickades till bibliotek som valts ut så att de flesta hade någon GL eller BL och hyfsad spridning geografiskt och storleksmässigt uppnåddes. Intervjuerna gjordes med åtta bibliotek som verkade ha relativt mycket GL/BL-*manma* eller av andra skäl verkade särskilt intressanta. Vid intervjuerna tog vi med oss några exempel på titlar så att informanterna kunde resonera kring hur de skulle hantera dessa. Till analysen sammanställde vi ett antal frågor utifrån litteraturen i teorikapitlet.

I samband med katalogsökningarna fann vi ett antal titlar varav de flesta var på engelska men de som var på svenska fanns på betydligt fler bibliotek. Vi fann också exempel på ämnesord som visade på homosexuella teman. Det var inte så många som svarade på enkäten men bland de som svarade var det flera som hänvisade till BTJ. Bland de intervjuade biblioteken uppgav flera att de inte tänkt på homosexuella teman utom i enstaka fall. Inköpsförslag angavs ofta vara av betydelse för vad som köps in men även recensioner nämndes. De intervjuade biblioteken hade lite olika vanor och tankar om ämnesord. En del katalogiserade inte själva eller använde inte ämnesord som visade på homosexuella teman. Bland de som hade använt sådana ämnesord valde några att ha japanska termer som brukar användas i mangakretsar medan ett bibliotek uteslutande hade använt ämnesord på svenska för att peka på homosexuella teman. I fråga om hyllplacering verkade de flesta av informanterna placera *manma* tillsammans men vissa titlar på barn- och ungdomsavdelningen och andra på unga vuxna-avdelningen eller vuxenavdelningen, beroende på vilken målgrupp titlarna ansågs passa för.

Vid analysen fann vi tecken på att en universell syn övervägde något på de undersökta biblioteken samtidigt som den kunde vara lite blandad med en minoritetssyn, till exempel när biblioteken i vanliga fall inte markerade titlar med homosexuella teman men plockade fram dem i samband med pridefestivaler. Recensioner hade betydelse för bestånd och inköp enligt våra informanter. Lesbiska teman markerades ibland på samma sätt som homosexuella teman som handlar om män, ibland markerades de specifikt och ibland på båda sätten. De intervjuade bibliotekarierna hade haft lite olika utgångspunkter när det gällde hanteringen, en informant ville föra fram homosexuella teman medan flera av de andra uppgav att de inte tänkt särskilt på sådana teman.

Som vidare forskning föreslås kvantitativa undersökningar av sådana mönster som våra kvalitativa undersökningar blottlagt.

7 Källförteckning

Otryckta källor

Information om dessa intervjuer har anonymiserats enligt önskemål.

- Ett folkbibliotek i Gävle kommun. Intervju genomförd i december 2007. Anteckningar.
- Ett skol- och folkbibliotek i Kristianstads kommun. Intervju genomförd i september 2008. Ljudinspelning och anteckningar.
- Göteborgs stadsbibliotek. Två intervjuer genomförda i september 2008. Ljudinspelningar och anteckningar.
- Helsingborgs stadsbibliotek. Intervju genomförd i september 2008. Ofullständig ljudinspelning och anteckningar.
- Jönköpings stadsbibliotek. Intervju genomförd i september 2008. Ljudinspelning och anteckningar.
- Malmö stadsbibliotek. Intervju genomförd i september 2008. Ljudinspelning och anteckningar.
- Punktmedis, Medborgarplatsens bibliotek, Stockholms stadsbibliotek. Intervju genomförd i maj 2008. Ljudinspelning och anteckningar.
- Serieteket, Stockholms stadsbibliotek. Intervju genomförd i maj 2008. Ljudinspelning och anteckningar.

Tryckta källor

- Boon, Michele Hilton & Vivian Howard. 2004. »Recent lesbian/gay/bisexual/transgender fiction for teens: are canadian public libraries providing adequate collections?». *Collection building*; 23: 3, 133–138.
- Bowker, Geoffrey C. & Susan Leigh Star. 2000. *Sorting things out: classification and its consequences*. (Inside technology series). Cambridge & London: The MIT press.
- Campbell, Grant. 2000. »Queer theory and the creation of contextual subject access tools for gay and lesbian communities». *Knowledge organization*; 27: 3, 122–131.
- Chalmers, Sharon. 2001. »Tolerance, form and female dis-ease: the pathologisation of lesbian sexuality in japanese society». *Intersections: gender, history & culture in the asian context*; 6 (august 2001; Featuring papers from the first Asiapacificqueer conference). Åtkommen från <<http://www.she.murdoch.edu.au/intersections/issue6/chalmers.html>> 2007-05-07.
- Christensen, Ben. 2008. »Minoritization vs. universalization: lesbianism and male homosexuality in LCSH and LCC». *Knowledge organization*; 35: 4, 229–238. En tidigare version av artikeln går att komma åt från <<http://students.washington.edu/bgchris/portfolio/documents/MvU.pdf>>.

- Friedman, Erica. 2004. »Yuri manga: Free soul«. Åtkommen från <<http://okazu.blogspot.com/2004/06/yuri-manga-free-soul.html>> 2009-04-06.
- Gravett, Paul. 2004 (2007). *Manga: sixty years of japanese comics*. New York: Collins design.
- Hansson, Joacim. 1999. *Klassifikation, bibliotek och samhälle: en kritisk hermeneutisk studie av "Klassifikationssystem för svenska bibliotek"*. (Skrifter från Valfrid; 19). Doktorsavhandling vid Institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap, Göteborgs universitet. Borås: Valfrid.
- *Intersections: gender, history & culture in the asian context*. 12 (january 2006, Queer Japan). Åtkommen från <http://www.sshe.murdoch.edu.au/intersections/issue12_contents.html> 2007-05-07.
- Ito, Kinko. 2002. »The world of japanese ladies' comics: from romantic fantasy to lustful perversion«. *Journal of popular culture*; 36: 1 (august 2002), 68–85.
- Ito, Kinko. 2005. »A history of *manga* in the context of japanese culture and society«. *The journal of popular culture*; 38: 3 (february 2005), 456–475.
- Lent, John A. 1995. »Comics in east asian countries: a contemporary survey«. *Journal of popular culture*; 29: 1 (summer 1995), 185–198.
- Liu, Jenny X. & Kyung Choi. 2006. »Experiences of social discrimination among men who have sex with men in Shanghai, China«. *AIDS and behavior*; 10: 4 (july 2006), S25–S33.
- Lunsing, Wim. 2006. »Yaoi ronsō: discussing depictions of male homosexuality in japanese girls' comics, gay comics and gay pornography«. *Intersections: gender, history & culture in the asian context*; 12 (january 2006; Queer Japan). Åtkommen från <<http://www.sshe.murdoch.edu.au/intersections/issue12/lunsing.html>> 2007-05-07.
- McLelland, Mark [J.]. 2000 a. »Male homosexuality and popular culture in modern Japan«. *Intersections: gender, history and culture in the asian context*; 3 (january 2000; Cultural translations, cultural appropriations: spaces, media and performance), 13–25. Åtkommen från <<http://www.sshe.murdoch.edu.au/intersections/issue3/mcllland2.html>> 2007-05-07.
- McLelland, Mark J. 2000 b. »The love between 'beautiful boys' in japanese women's comics«. *Journal of gender studies*; 9: 1, 13–25.
- Ogi, Fusami. 2003. »Female subjectivity and *shoujo* (girls) *manga* (japanese comics): *shoujo* in ladies' comics and young ladies' comics«. *Journal of popular culture*; 36: 4 (may 2003), 780–803.
- Olson, Hope A. & Rose Schlegl. 2001. »Standardization, objectivity, and user focus: a meta-analysis of subject access critiques«. *Cataloging and classification quarterly*; 32: 2, 61–80.

- Rothbauer, Paulette. 2004. »The internet in the reading accounts of lesbian and queer young women: failed searches and unsanctioned reading / L'internet dans les rapports de lecture de lesbiennes et de jeunes femmes allosexuelles: recherches infructueuses et lectures illicites». *The canadian journal of information and library science / La revue canadienne des sciences de l'information et de bibliothéconomie*; 28: 4, 89–110.
- Rowley, Jennifer & John Farrow. 2000. *Organizing knowledge: an introduction to managing access to information*. 3 ed. Aldershot: Gower.
- Schodt, Frederik L. 1996 (2007). *Dreamland Japan: writings on modern manga*. Japanese comics for otaku. Berkeley: Stone bridge press.
- Schodt, Frederik L. 1983/1986 (2007). *Manga! manga!: the world of japanese comics* Tokyo, New York, London: Kodansha international.
- Seo, Dong-jin; Mark Mueller (övers.). 2001. »Mapping the vicissitudes of homosexual identities in South Korea». *Journal of homosexuality*; 40: 3/4, 65–78.
- Snowball, Clare. 2007. »Researching graphic novels and their teenage readers». *LIBRES: library and information science research electronic journal*; 17: 1 (march 2007), 1–20. Åtkommen från <http://libres.curtin.edu.au/libres17n1/Snowball_Final_rev.pdf> 2009-05-03.
- Strömberg, Fredrik. 2008. *Mangabiblioteket: introduktion till den asiatiska seriekulturen*. Lund: BTJ förlag.
- Taniguchi, Hiroyuki. 2006. »The legal situation facing sexual minorities in Japan». *Intersections: gender, history & culture in the asian context*; 12 (january 2006; Queer Japan). Åtkommen från <<http://www.sshe.murdoch.edu.au/intersections/issue12/taniguchi.html>> 2007-05-07.
- Thompson, Jason. 2007. *Manga: the complete guide*. New York: Del Rey, Ballantine books.
- Thorn, Matt. 2005 (2007). »The Moto Hagio interview». *The comics journal*; 269 (july/august 2005). Åtkommen från Matt Thorns hemsida <http://matt-thorn.com/shoujo_manga/hagio_interview.htm> 2007-05-07.
- Tierra, Tatiana de la. Cop. 2008. »Latina lesbian subject headings: the power of naming». Tillgänglig i: K. R. Roberto (red.). *Radical cataloging: essays at the front*. Jefferson & London: McFarland & company. S. 94–102.
- Welker, James. 2006. »Beautiful, borrowed, and bent: "boys' love" as girls' love in shojo manga». *Signs: journal of women in culture and society*; 31: 3, 841–870.
- Welsh, David. 2007. »Warriors, doctors, and explosive deliverymen: can korean comics find a manga-sized audience in America?». *Print*; mar/apr 2007, 154–159.
- Wong, Wendy Siuyi. 2002. »Manhua: the evolution of Hong Kong cartoons and comics». *Journal of popular culture*; 35: 4 (spring 2002), 25–47.

A Manmatitlar

Notera att många amerikanska förlag ger ut BL- och GL-manma under särskilda förlagsnamn eller serier. I USA är både Juné och DMP delar av Digital manga, Deux är del av Aurora publishing, Kitty media är del av Media blasters, CMX manga är del av DC comics. I Sverige är Megamanga del av B. Wahlströms.

Notera även att Mangismo gått i konkurs (sista delen av *Gravitation* kommer inte att ges ut av något annat svenskt förlag inom överskådlig framtid).

Tabell 2. Lista över de manmatitlar vi fann vid katalogsökningarna. Vi har markerat de titlar vi inte läst själva med asterisk, i urvalet av dessa har vi fått förlita oss till recensioner. År avser det år då serien började att ges ut i ursprungslandet, åldersrekommendation avser förlagets märkning på första volymen. Efter strecket anges några titlar som inte riktigt matchade våra kriterier men fanns med i vårt grova urval eller är intressanta ur andra perspektiv, som nämns i huvuddelen av uppsatsen.

Titel	Upphov	Förlag	GL/BL	År	Åldersrekommendation
<i>All Nippon air lines</i>	Azumaya Kei	Juné	BL*	2002	YA (16+)
<i>Alone in my king's harem</i>	Hoshino Lily	Juné	BL	2004	M (18+)
<i>Antique bakery</i>	Yoshinaga Fumi	DMP	BL	1999	YA (16+)
<i>Between the sheets</i>	Sakurazawa Erica	Tokyopop	GL	1995	Mature (ages 18+)
<i>Blue</i>	Nananan Kiriko	Ponent mon	GL	1996	[Ingen synlig]
<i>Dear myself</i>	Eiki Eiki	Juné	BL	1998	YA (16+)
<i>Desire</i>	Kazumi Maki & Honami Yukine	Juné	BL	2001	M (18+)
<i>Eerie queerie!</i>	Shiozu Shuri	Tokyopop	BL	1999	Older teen (age 16+)
<i>From Eroica with love</i>	Aoike Yasuko	CMX manga	BL	1976	Teen
<i>Fake</i>	Matoh Sanami	Tokyopop	BL	1994	Older teen (age 16+)
<i>First love sisters</i>	Shinonome Mizuo, Komao Mako & Hibiki Reine	Seven seas	GL	2004	Older teen (16+)
<i>Il gatto sul G</i>	Miyagi Tooko	Juné	BL	1999	YA (16+)
<i>Gravitation</i>	Murakami Maki	Mangismo & Tokyopop	BL	1996	Från 16 & Older teen (age 16+)
<i>Invisible boy</i>	Odagiri Hotaru	Juné	BL*	2005	YA (16+)
<i>Jazz</i>	Maeda Sakae & Takamura Tamotsu	Juné	BL	2004	M (18+)
<i>Level-C</i>	Aoi Futaba & Kurenai Mitsuba	Kitty media	BL	1994	18+
<i>Lovelolic</i>	Kawai Toko	Juné	BL*	2001	YA (16+)
<i>Only the ring finger knows</i>	Kannagi Satoru & Odagiri Hotaru	Juné	BL	2001	YA (16+)
<i>Ordinary crush</i>	Fujiyama Hyouta	Juné	BL*	2001	M (18+)
<i>Our kingdom</i>	Koujima Nadzuki	Juné	BL	2000	YA (16+)
<i>Passion</i>	Gotoh Shinobu & Takaku Shoku	Juné	BL	2002	M (18+)
<i>Ruff love</i>	Kirishima Tamaki	Deux	BL*	2006	Mature (ages 18+)
<i>Same cell organism</i>	Yumeka Sumomo	Juné	BL*	2001	YA (16+)
<i>The day i became a butterfly</i>	Yumeka Sumomo	Juné	BL*	2003	YA (16+)
<i>Snow drop</i>	Choi Kyung-ah	Megamanga & Tokyopop	BL	1999	15+ & Older teen (age 16+)
<i>Strawberry panic</i>	Kimino Sakurako & Takuminamuchi	Seven seas	GL	2006	Older teen (16+)
<i>Sweet & honey</i>	Okazaki Mari	Tokyopop	GL*	2001	Older teen (age 16+)
<i>A, A': A, A prime</i>	Hagio Moto	Viz	(BL)*	1981	[Ingen synlig]
<i>Alien nine</i>	Tomizawa Hitoshi	CPM	(GL)	1998	Age 16+
<i>Banana fish</i>	Yoshida Akimi	Viz	(BL)*	1986	For older teens
<i>Cardcaptor Sakura</i>	Clamp	Tokyopop	(GL)*	1996	All ages
<i>Confidential confessions 4</i>	Momochi Reiko	Tokyopop	(GL)	1999	Older teen (age 16+)
<i>Demon diary</i>	Lee Chi-hyong ^a , Lee Yun-hee & Kara	Mangismo & Tokyopop	(BL)	2000	Från 12 & Teen (age 13+)
<i>Gunsmith cats</i>	Sonoda Kenichi	Dark horse comics	(GL)*	1991	18+
<i>Revolutionary girl Utena</i>	Saito Chiho, Be-papas	Viz	(GL)	1998	For older teens
<i>Rg veda</i>	Clamp	Tokyopop	(BL)	1989	Teen (age 13+)
<i>Tokyo Babylon</i>	Clamp	Tokyopop	(BL)	1990	Teen (age 13+)

^aAnges som Lee Chihyung i den svenska utgåvan.

B Titelurval

Det grova titelurvalet

I ett första urval valde vi ut sammanlagt 36 titlar av de över 250³⁴ vi då hittat, se tabell 3 för en sammanställning.

Tabell 3. Titlar som ingick i det grova urvalet. Manhwatitlar är markerade med ※, övriga är manga. Notera att titlar satta inom parentes är sådana som vi är osäkra på om de uppfyller våra senare urvalskriterier.

GL-titlar	BL-titlar
<i>(Alien nine)</i>	<i>Antique bakery</i>
<i>Between the sheets</i>	<i>Black knight</i>
<i>Blue</i>	<i>Boy princess ※</i>
<i>(Cardcaptor Sakura)</i>	<i>Brother</i>
<i>Chirality</i>	<i>(Demon diary ※)</i>
<i>Confidential confessions 4</i>	<i>(Descendants of darkness)</i>
<i>Free soul</i>	<i>(Earthian)</i>
<i>(Gunsmith cats)</i>	<i>Eerie queerie!</i>
<i>Indigo blue</i>	<i>Fake</i>
<i>Iono-sama fanatics</i>	<i>Gravitation</i>
<i>Kashimashi</i>	<i>I can't stop loving you ※</i>
<i>The last uniform</i>	<i>Kizuna</i>
<i>Maria-sama ga miteru</i>	<i>Let Dai ※</i>
<i>(Revolutionary girl Utena)</i>	<i>Not so bad ※</i>
<i>Rica 'te kanji</i>	<i>Only the ring finger knows</i>
<i>(Sailor Moon)</i>	<i>(Rg veda)</i>
<i>Tetragrammaton labyrinth</i>	<i>Sky over my spectacles</i>
<i>Works</i>	<i>Snow drop ※</i>

Medhavda titlar till intervjuerna

Ett moment av intervjuerna var att diskutera några medhavda titlar. Urvalet skiljde sig något åt vid de senare intervjuerna,³⁵ se även tabell 4. Nedan redogör vi för hur vi valde ut dessa titlar.

Av GL-titlarna valde vi till pilotintervjun *Between the sheets* vars skapare Erica Sakurazawa är välkänd inom manna för vuxna kvinnor. Titeln handlar om obesvarad kärlek, ingen av de många sexscener som förekommer är mellan personer av samma kön. *Blue* är en bitterljuv historia om ungdomlig kärlek som vi valde främst på grund av dess grafiskt annorlunda stil som kan uppfattas som mer konstnärlig än många andra manmatitlar som publicerats på engelska eller svenska. *Iono-sama fanatics* är en komisk historia om en drottning som vill utöka sitt harem av vackra kvinnor. Denna valdes även för att den till skillnad från många andra GL-titlar inte utspelar sig på en skola. *The last uniform* är en söt och ofta komisk berättelse som skiftar mellan olika karaktärers perspektiv och utspelar sig på en internatskola (en vanlig genre inom både GL och BL), vilket vi tyckte var goda skäl för

³⁴Fördelningsmässigt var det nästan sju gånger fler BL- än GL-titlar; nästan tjugofem gånger fler manga-än manhwatitlar och ingen manhuà alls; drygt hälften av titlarna var redan utkomna och majoriteten av de utkomna titlar vi då kände till hade en planerad utgivning under 2007.

³⁵Serieteket och Punktmedis fick se första volymerna av *Let Dai* och *Level-c*. Göteborgs stadsbibliotek, Helsingborgs stadsbibliotek, Jönköpings stadsbibliotek, Malmö stadsbibliotek och Kristianstad fick se fjärde volymen av *Let Dai* och första volymen av *A strange and mystifying story*.

att ta med den. *Revolutionary girl Utena: the adolescence of Utena*³⁶ (*Utena: adolescence*) valdes främst för att berättelsen är välkänd och full av symbolik. Bland de GL-titlar vi hade tillgång till var den dessutom en av de som hade mer explicita homosexuella teman, inte sexscener men erotiska situationer.

Så BL-titlarna. Vi valde först *Gravitation* främst på grund av dess tillgänglighet på svenska men också för att den är komisk, har ett livligare tempo och har ett musiktema utöver det romantiska. Den är också en av de mer klassiska BL-titlarna. *Only the ring finger knows* fick representera skolorndom och en mer stillsam, romantisk berättelse. Även denna titel är rätt känd och de romaner historien bygger på har nu översatts till engelska. *Let Dai* är med som en representant för manhwa, just denna titel valde vi för att få med mer psykologiska och våldsamma inslag. *Lovers in the night* valdes för att den innehåller något mer erotiska inslag än de övriga titlarna, att just denna valdes till piloten berodde till största del på att de titlar vi hade tillgång till var begränsad, men renässanstemat spelade också in. Efter piloten vågade vi välja ännu mer erotiska titlar, men den vi önskade ta med hann ej anlända innan intervjuerna så vi valde *Level-c* i stället, vilken ersattes av *A strange and mystifying story* under den andra intervjuomgången.

Vilka titlar vi valde att stryka när vi minskade urvalets storlek berodde främst på vad vi efter pilotintervjun trodde skulle ge mest relevanta resonemang från informanterna och på vilka som tydligast hade homosexuella teman.

Tabell 4. Medhavda titlar till intervjuer.

Pilot	Grupp 1	Grupp 2
<i>Between the sheets</i>	<i>Blue</i>	<i>Blue</i>
<i>Gravitation</i> (vol. 1)		
<i>Iono-sama fanatics</i> (vol. 1)		
<i>The last uniform</i> (vol. 1)		
<i>Let Dai</i> (vol. 1)	<i>Let Dai</i> (vol. 1)	<i>Let Dai</i> (vol. 4)
<i>Lovers in the night</i>	<i>Level-c</i> (vol. 1)	<i>A strange and mystifying story</i> (vol. 1)
<i>Only the ring finger knows</i>		
<i>Utena: adolescence</i>	<i>Utena: adolescence</i>	<i>Utena: adolescence</i>

³⁶ Detta är en annorlunda återberättelse av serien *Revolutionary girl Utena*. Serien är inte lika tydligt GL.

Använd gärna utrymmet för egna kommentarer vid varje fråga, särskilt om svarsalternativen inte passar. På sista sidan finns ett större utrymme för egna kommentarer.

1. Några bakgrundsfrågor om biblioteket där du arbetar. Dessa svar kommer maskeras, inte anges explicit i uppsatsen.

- a. Kommun:
- b. Totalt bestånd (ungefärligt antal volymer):
- c. Bestånd av manga och manhwa (ungefärligt antal volymer):
- d. Finns det planer på att utöka beståndet av manga och manhwa?
 ja nej kanske vet inte
- e. Har du ansvar för tecknade serier på biblioteket?
 ja, ensam ja, delat nej

Kommentar:

2. Finns det på ditt bibliotek någon manga eller manhwa som innehåller homosexuella teman? ja nej osäker

Kommentar:

3. Tänk dig att du skulle ta in manhwa eller manga med homosexuella teman,

- a. hur skulle följande innehåll påverka dig att ta in sådana verk? (Svarsalternativ: troligtvis *avstå* från att ta in, *mycket tveksam* till att ta in, *lite tveksam* till att ta in, troligtvis *ta in*)

	avstå	mycket tveksam	lite tveksam	ta in
sexism	☐	☐	☐	☐
huvudperson lesbisk	☐	☐	☐	☐
huvudperson bög	☐	☐	☐	☐
med sexscener	☐	☐	☐	☐
utan sexscener	☐	☐	☐	☐
konstnärligt intressant	☐	☐	☐	☐
kontroversiellt	☐	☐	☐	☐
annat – vad?	☐	☐	☐	☐

Kommentar:

- b. hur skulle följande yttre faktorer påverka dig att ta in sådana verk? (Svarsalternativ: troligtvis *avstå* från att ta in, *mycket tveksam* till att ta in, *lite tveksam* till att ta in, troligtvis *ta in*)

	avstå	mycket tveksam	lite tveksam	ta in
efterfrågan	☐	☐	☐	☐
lågt pris	☐	☐	☐	☐
positiva recensioner	☐	☐	☐	☐
annat – vad?	☐	☐	☐	☐

Kommentar:

4. Vilka av nedanstående faktorer skulle avgöra om du placerar en viss manga/manhwa på barn/ungdomsavdelningen eller vuxenavdelningen? Förekomst av...

	barn/ungdomsavd.	vuxenavd.
milt våld	☐	☐
grovt våld	☐	☐
antytt bruk av droger	☐	☐
tydligt bruk av droger	☐	☐
antydna homosexuella teman	☐	☐
tydliga homosexuella teman	☐	☐
antydna sexscener	☐	☐
tydliga sexscener	☐	☐
annat – vad?	☐	☐

Kommentar:

5. Föreställ dig att du framför dig har en manhwa eller manga med homosexuellt tema,

- a. hur klassificerar du den?

	manga	manhwa
uH*, tecknade serier för barn/ungdom	☐	☐
H*, tecknade serier för vuxna	☐	☐
annat – vad?	☐	☐

Kommentar:

- b. vilket/vilka ämnesord ger du den?

	manga	manhwa
homosexualitet	☐	☐
manga	☐	☐
manhwa	☐	☐
skönlitteratur	☐	☐
tecknade serier	☐	☐
inget	☐	☐
annat – vad?	☐	☐

Kommentar:

- c. hur hyllplaceras du den?

	manga	manhwa
efter målgrupp	☐	☐
efter språk	☐	☐
med annan manga	☐	☐
med annan manhwa	☐	☐
annat – hur?	☐	☐

Kommentar:

Utrymme för egna kommentarer och reflektioner – skriv fritt dina tankar! Om allt inte får plats går det bra att skicka med en extra sida.

Får vi återkomma om vi behöver följa upp något av dina svar? Ja Nej

Skulle du vara intresserad av att delta i en gruppintervju eller enskild intervju, som vi tänkt genomföra omkring september–oktober? Ja, i grupp Ja, enskilt Nej

Dina kontaktuppgifter (frivilligt):

.....

.....

Vi tackar än en gång för din medverkan!